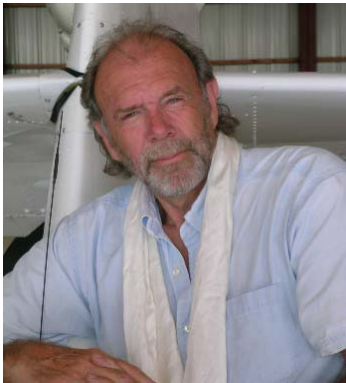

Richard Bach

Iliuzijos

Intro

Išleidus "Džonataną Žuvėdrą", ne kartą girdėjau klausimą: "Ką jūs ketinate rašyti toliau, Ričardai? Po "Džonatano", ką?"

Atsakydavau, kad toliau nieko neprivalau rašyti nė žodžio ir kad visos mano knygos kartu pasakė viską, ką norėjau pasakyti. Kurį laiką badmiriavus, vėl atgavus automobilį ir patyrus kitų tokių dalykų, smagu, kai nebereikia dirbti iki išnaktų.

Vis dėlto kone kiekvieną vasarą skridamas savo senučiu biplanu į žalias Vidurio Vakarų Amerikos pievų jūras, skraidindamas keleivius po tris dolerius už išvyką, vėl ėmiau jausti pažįstamą įtampą: kažką dar turėjau pasakyti - ir nepasakiau.

Man visiškai nepatinka rašyti. Jei galiu nusigręžti nuo minties, slypinčios kažkur tamsoje, jei galiu išsisukti ir neatverti jai durų, aš net nesiekiu pieštuko.

Bet kartais priekinė siena neišlaiko ir triukšmingai griūva viską aplink nusėdama stiklo ir plytų šukėmis, ir kažkas prisėlina per griuvėsius, stveria mane už gerklės ir švelniai sako: "Tol tavęs nepaleisiu, kol neišklosi manęs žodžiais popieriuje". Štai taip susitikau su "Iliuzijomis".

Net ten, Vidurio vakaruose, gulėdamas ant nugaros ir bandydamas išsklaidyti debesis, niekaip negalėjau išmesti iš galvos tos istorijos... Kas būtų, jeigu ateitų koks nors tikras šio dalyko meistras, kuris galėtų man išaiškinti, kaip veikia pasaulis, ir išmokyti, kaip jį valdyti? Kas būtų, jei į mūsų laiką ateitų, tarkim Sidharta arba Jėzus, turįs galią pasaulio iliuzijoms, nes žino, kokią tikrovę jos slepia? Ir kas tada, jei susitikčiau su juo asmeniškai, jei jis skraidintų biplaną ir nutūptų su manimi į tą pačią pievą? Ką jis pasakytų, kaip atrodytų?

Gal jis ir nebūtų panašus į mesiją iš mano tepaluotų, žole suteptų dienoraščio puslapių, gal ir nesakytų nieko, kas dėstoma šioje knygoje. Bet, kita vertus, pavyzdžiui, mano mesijas kalbėjo, kad į savo gyvenimą mes prisišaukiame tai, ką turime mintyse; ir jei tai tiesa, tai turi būti kokia nors priežastis, kodėl aš atsidūriau čia šiuo momentu; ir jūs - taip pat. Galbūt jūs neatsitiktinai laikote šią knygą? Galbūt šiuose nuotykiuose yra kažkas, ko prisiminti čia atėjote? Man patinka taip manyti. Ir man patinka manyti, kad mano mesijas, įsitaisęs kažkuriame matavime, visai neišgalvotas, stebi mus abu ir juokiasi patenkintas, kad viskas vyksta lygiai taip, kaip mes sumanėme.

Apie....

Richard Bach (Richard Bach) – amerikiečių rašytojas, nebijantis ieškoti atsakymų į klausimus apie žmogaus būtį. Gimė 1936 m. Ouk Parke (JAV) Rolando ir Rufės Bach

šeimoje; giminystės ryšiai jį sieja su garsiu kompozitoriumi Johanu Sebastianu Bachu. Mokėsi Long Beach koledže ir tapo lėktuvų pilotu. Netrukus po to vedė pirmą kartą ir susilaukė šešių vaikų, tačiau paliko šeimą, nes netikėjo santuoka ir norėjo atsiduoti tik aviacijai. Jo sūnus Džonatanas knygoje Virš debesų aprašė savo santykius su tėvu, kurio niekada taip ir nepažino.

Richardas Bachas domėjosi viskuo, kas susiję su lėktuvais, skraidymu: įskaitant darbą taktinių naikintuvų pilotu, instruktoriumi, pilotu - kaskadininku filmavimo aikštelėje, techninės aviacijos literatūros autoriumi. Nors aviacija buvo tikroji R. Bacho aistra, jis visada svajojo

rašyti. Dar mokykloje vienas jo mokytojų padėjo atsiskleisti Richardui savąjį talentą. Nuo 1959 m. Rašytojo mintyse kirbėjo idėja apie paukštį, praėjusį draudimų ir apribojimų sieną, kuri išsiliejo knygoje Džonatanas Livingstonas žuvėdra. O štai knygoje Palikę užuovėją Richardas Bachas dalijasi prisiminimais apie vaikystę, kuriuos sužadina vaikas, slypintis kiekviename iš mūsų. Beveik visuose Richardo Bacho knygose sutinkamas lėktuvas - kaip priemonė perteikti mintį.

Šiuo metu rašytojas – aštuoniolikos knygų autorius, tarp kurių visiems gerai žinoma Džonatanas Livingstonas žuvėdra (Jonathan Livingstom Seagull). Ši knyga buvo ekranizuota ir filmo pristatyme rašytojas 1973 m. sutiko savo Leslie Parrish. Filmo Džonatanas Livingstonas Žuvėdra prodiuserius padavė rašytoją į teismą dėl autoriinių teisių pažeidimo ir siužeto pakeitimo. Sujungus tai, kas parašyta knygoje Tiltas per amžinybę su laikraščių straipsniais, susidaro įspūdis, kad Leslie buvo abiejų šalių susitarimo tarpininkė. Trokšdami ramybės Richardas ir Leslie išvažiuoja iš Holivudo. Po kelerių metų – 1981, sumaino žiedus. Tačiau santuoka iširo. 1999 - ujų balandį R. Bachas vedė Sabriną Nelson - Aleksopulos.

Vienas

- 1.** Atėjo į pasaulį Mokytojas, gimęs šventoje Indianos žemėje, užaugęs slėpingose kalvose į rytus nuo Fort Veino.
- 2.** Mokytojas mokėsi suvokti šį pasaulį paprastose valstybinėse Indianos mokyklose, o kai užaugo - dirbdamas automobilių mechaniku.
- 3.** Bet mokytojas turėjo potyrių ir iš kitų kraštų ir kitų mokyklų, iš kitų anksčiau gyventų gyvenimų. Jis juos prisiminė ir prisiminęs tapo išmintingas bei stiprus, taigi kiti matė jo jėgą ir ateidavo pas jį pasitarti.
- 4.** Mokytojas tikėjo, kad jis turi galios padėti sau ir visai žmonijai, ir kuo jis tikėjo, tuo jis ir buvo, taigi kiti matė jo jėgą ir ateidavo pas jį, kad būtų išvaduoti nuo savo bėdų ir pagydyti nuo ligų.
- 5.** Mokytojas tikėjo, kad bet kuriam žmogui dera galvoti apie save kaip apie Dievo sūnų; ir kuo jis tiki, tuo jis ir yra; ir tos dirbtuvės bei garažai, kur jisai dirbo, buvo pilnutėlės, prisigrūdusios tų, kurie siekė jo mokytojo ir jo prisilietimo, o gretimos gatvės - tų, kurie tetroško, kad jam praeinant, jo šešėlis kristų ant jų ir pakeistų jų gyvenimus.
- 6.** Dėl tų minių nutiko taip, kad keli meistrai ir dirbtuvių šeimnininkai paprašė Mokytoją palikti įrankius ir keliauti sau, nes žmonės buvo jį taip glaudžiai apspitę, kad nei pats, nei kiti mechanikai neturėjo kur remontuoti automobilių.
- 7.** Taigi jis išėjo į užmiestį, o paskui jį sekę žmonės ėmė jį vadinti Mesiju ir stebukladariu; ir kuo jie tikėjo, tuo jis ir buvo.
- 8.** Jei jam kalbant praūždavo audra, nė lašas lietaus nenukrisdavo ant klausytojų galvų; paskutinis minioje girdėjo jo žodžius taip pat aiškiai kaip ir pirmasis, nesvarbu, ar tuo metu žaibavo, ar perkūnas trankėsi danguje. Ir visada jis jiems bylojo palyginimais.
- 9.** Ir jis sakė jiems:
" Kiekvienas mūsų savo vidinėmis galiomis yra pasirengęs būti sveikas ir ligotas, turtingas ir beturtis, laisvas ir vergas. Nuo mūsų, o ne nuo ko nors kito priklauso šie dalykai."
- 10.** Prabilo malūnininkas ir pasakė: "Lengva tau kalbėti, Mokytojau, nes tu esi vedamas aukštesnės jėgos, o mes ne, ir tau nereikia taip plušėti, kaip plušame mes. Žmogus šiame pasaulyje turi dirbti, kad galėtų gyventi."
- 11.** Mokytojas atsakė: "Kadaise didelės krištolinės upės dugne buvo įsikūręs kaimas, kuriame gyveno keistos būtybės.
- 12.** Upės srovė tyliai liejosi virš jų - jaunų ir senų, turtingų ir vargšų, gerų ir blogų, - liejosi savo vaga žinodama tik savo krištolinę savastį.

13. Kiekviena būtybė savaip kabinosi į šakas ir į upės dugno akmenis, nes toks buvo jų gyvenimo būdas, ir priešintis srovei jos mokėsi nuo pat gimimo.

14. Bet vienas padaras pagaliau tarė: "Pavargau laikytis įsitvėręs. nors pats nematau, tikiu, kad srovė žino, kur teka. Pasileisiu, ir tegu ji mane neša kur nori. Laikydamasis aš mirsiu iš nuobodulio."

15. Kitos būtybės tik šaipėsi ir šūkalojo: "Kvailys! Pasileisk, ir ta srovė, kurią tu garbini, taip tave išuks ir tėkštels į akmenis, kad mirsi greičiau nei iš nuobodulio!"

16. Bet jis nekreipė į jas dėmesio ir kvėptelėjęs pasileido, ir tą pat akimirksnį buvo srovės pagautas ir apdaužytas į akmenis.

17. Tačiau, kai padaras net nepamėgino įsikibti, srovė pakėlė jį nuo dugno į laisvę ir daugiau nebedaužė ir nebeužgavo.

18. O pavandeniui padarai, kurie jo nepažinojo, šaukė: " Žiū, stebuklas! Padaras kaip ir mes, o skrenda! Žiū, mesijas, atėjęs išgelbėti mūsų!"

19. O srovės nešamasis tarė: "Aš ne didesnis mesijas negu jūs. Upė džiugiai pakeltų mus laisvus, jei tik išdrįstume pasileisti. Mūsų tikroji užduotis yra ši kelionė, šis nuotykis."

20. Bet jie, vis kabindamiesi į akmenis, dar garsiau šaukė: "Išganytojas!" O kai vėl pažvelgė, jo nebebuvo, ir jie pasiliko vieni, kurdami legendas apie išganytoją.

21. Ir nutiko taip, kad pamatęs, jog minia jį kasdien spaudžia vis labiau ir labiau, glaudžiau ir arčiau, smarkiau nei kada nors, pamatęs, kad yra spiriamas gydyti juos be atvangos ir vis guosti juos savo stebuklais, mokyti už juos ir gyventi jų gyvenimus, tą dieną jis vienas nuėjo į nuošalią kalno viršūnę ir ten meldėsi.

22. Ir jis tarė savo širdyje: "Begaline spindinti Esatie, jei tokia tavo valia, teaplenkia mane ši taurė, leisk man dabar atsisakyti šios neįvykdomos užduoties. Negaliu gyventi kitos sielos gyvenimo, o dešimt tūkstančių maldauja manęs šito. Gailiuosi, kad leidau, jog šitaip atsitiktų. Jei tokia tavo valia, leisk man grįžti prie savo motorų bei įrankių ir leisk man gyventi taip, kaip kiti žmonės gyvena."

23. Ir prabilo į jį balsas kalno viršūnėje, balsas, nei vyriškas, nei moteriškas, nei garsus, nei tylus, be galo malonus.

Ir balsas jam tarė: "Ne mano, bet tavo valia teesie, nes ko nori tu, noriu ir aš. Eik savo keliu kaip kiti žmonės ir būk žemėje laimingas."

24. Ir tai girdėdamas Mokytojas džiaugėsi, dėkojo ir nusileido nuo kalno niūniuodamas mechaniko danielę. Ir kai minia užgulė jį su savo bėdomis, prašydama jį gydyti už ją, mokyti už ją, be perstojo penėti ją savo išmintimi ir linksminti ją savo stebuklais, jis nusišypsojo miniai ir maloniai tarė: "Aš išeinu."

25. Akimirką minios neteko žado iš nuostabos.

26. Ir jis tarė joms: "Jei žmogus sake Dievui, kad jis labiau už viską nori padėti kenčiančiam pasauliui, nesvarbu, kiek jam tai kainuotų, o Dievas atsilies ir pasakė, kaip jis turi elgtis, ar tas žmogus turi daryti, kas jam pasakys?"

27. "Žinoma, Mokytojau! - šaukė minios. - Jam turi būti malonu kęsti net ir pragaro kančias, jei tik Dievas to prašo!"

28. Ir nesvarbu, kokios tos kančios ir kokio sunkumo užduotis?"

29. "Garbė būti pakartam, šlovė būti nukryžiuotam ir sudegintam, jei to prašė Dievas",- sakė jie.

30. "O ką jūs darytumėte, - tarė minioms Mokytojas, - jei Dievas prabiltų, tiesiai žiūrėdamas jums į akis, ir pasakytų: "ĮSAKAU : BŪK LAIMINGAS, KOL GYVENI ŠIAME PASAULYJE",- ką darytumėte tada?"

31. Ir minios nuščiuvo; kalno šlaituose ir slėniuose, kur jos stovėjo, nesigirdėjo nė garso.

32. Ir Mokytojas tarė tyloje: "Tebūnie taip, kad savo laimės kelyje rastumėme mokymą, dėl kurio ir atėjome į šį gyvenimą. Štai ką aš patyriau šiandien, o dabar rengiuosi jus palikti, kad keliautumėte savo keliu kaip jums patinka."

33. Ir jis nuėjo savo keliu per minią ir paliko juos, ir grįžo į kasdienį žmonių bei mašinų pasaulį.

Du

Kai sutikau Donaldą Šimodą, buvo beįpusėjanti vasara. Per ketverius skraidymo metus nesu regėjęs piloto, užsiimančio tuo pačiu kaip aš: lakiojančio su vėju iš miestelio į miestelį ir skraidinančio keleivius senu biplanu po tris dolerius už dešimt minučių ore. Bet vieną dieną, pasukęs į šiaurę nuo Ferio, esančio Ilinojaus valstijoje, žvilgtelėjau iš savo "Fleeto" kabinos žemyn ir - ką jūs manote - išvydau seną "Travel Air 4000", baltai auksinį, dailiai nutūpusį gelsvai smaragdiniame šieno lauke.

Aš gyvenu laisvai, bet kartais jaučiuosi vienišas. Pamatęs biplaną, kelias sekundes pasvarstęs nusprendžiau, kad nieko bloga nenuutiks, jei trumpam čia užsuksiu. Sumažinau greitį, kryptelėjau į šoną, ir mudu, "Fleetas" ir aš, ėmėme įkypai leistis. Suūžė vėjas sparnų atotampose, pasigirdo švelnus malonus garsas - tas lėtas seno, tingiai propelerį sukančio motoro pok pok. Kilstelėjau apsauginius akinius aukštyn, kad geriau išžiūrėčiau, kur leistis. Po pat manimi sušnarėjo žalios kukurūzų stiebų džiunglės, švystelėjo tvora, o paskui kiek akys užmato nusidriekė ką tik nupjauta žolė. Išlyginau lėktuvą ir jau šienas braukia padangas, o paskui pažįstamas tylus kieto grunto dardėjimas

po ratais, lėtėjimas, lėtėjimas ir pagaliau, pridedėjus prie kito lėktuvo, staigus triukšmo bei jėgos protrūkis - ir sustojimas. Atitraukiu atgal kuro rankenėlę, išjungiu motorą, propeleris švelniai suklaksi lėtėdamas ir sustingsta visiškoje liepos mėnesio ramybėje.

"Travel Air" pilotas sėdėjo ant šieno, atsirėmęs nugara į kairįjį lėktuvo ratą, ir stebėjo mane.

Kurį laiką aš irgi tyrinėjau, mėgindamas įminti jo romumo paslaptį. Aš tikrai negalėčiau taip ramiai sėdėti ir stebėti, kaip šalia nusileidžia kitas lėktuvas ir sustoja vos už dešimt jardų. Linktelėjau jam. Kažkodėl jis iškart man patiko.

- Tu man pasirodei vienišas, - prašnekau iš tolo.

- Tu irgi.

- Nenoriu tau įkyrėti. Jei trukdau, keliausiu savo keliais.

- Ne. Aš tavęs laukiau.

Tai man sukėlė šypsena.

- Atleisk, kad vėluoju.

- Nieko tokio.

Nusiėmiau šalną ir akinius, išlipau iš kabinos ir nušokau ant žemės. Malonu pajudėti, kai porą valandų esi praleidęs "Fleeto" kabinoje.

- Tikiuosi, neatsisakysi kumpio ir sūrio, - tarė jis. - sumuštinio su kumpiu bei sūriu ir galbūt su skruzde. - Nei rankos paspaudimo, nei kokių nors prisistatymų.

Jis nebuvo stambus vyras. Plaukai iki pečių, juodesni už padangą, i kurią rėmėsi. Akys tamsios tarsi vanago; tokios man patinka tik draugų akys, o kai jomis į mane žvelgia svetimas žmogus, aš jaučiuosi nejaukiai. Jis man atrodė kaip koks karatė meistras, pasiryžęs pademonstruoti savo ramią ir nuožmią jėgą.

Paėmiau iš jo sumuštinį ir puodelį vandens iš termosos.

- Tai kas tu esi? - pasidomėjau. - Ne vienerius metus skraidinu žmones ir dar niekad trasose nemačiau kito tokio dangaus klajūno kaip aš.

- Nelabai daugiau kam ir tinku, - atsakė jis visai patenkintas. - Šioks toks mechanikas, suvirintojas, triukšmadarys, tasiau vikšrinius traktorius. Turiu bėdos, kai per ilgai užsibūnu vienoje vietoje. Taigi susiremontavau lėktuvą, dabar skraidinu fermerius ir iš to gyvenu.

- Klausyk, o kokius traktorius taisei? - Nuo vaikystės buvau pakvaišęs dėl dyzelinių traktorių.

- D - 8 ir D - 9. Bet trumpai, Ohajuje.

- D - 9! Didžiulis kaip namas! Su dvigubu reduktoriumi pirmoje pavaroje - ar tikrai jis gali pastumti kalną?

- Yra ir geresnių būdų judinti kalnus, - pareiškė jis su šypsena, trukusia gal dešimtadalį sekundės.

Minutėlei aš atsirėmiau į apatinį jo lėktuvo sparną ir stebėjau jį. Šviesos žaismas... buvo sunku žiūrėti į jį iš arti. Tarsi jo galvą būtų gaubusi šviesa, nustelbianti aplinkinį foną silpnu, lengvu sidabrinio švytėjimu.

- Kas nors ne taip? - pasiteiravo jis.

- O kokie nemalonumai tau prasideda?

- Nieko ypatinga. Tiesiog dabar man patinka klajoti, kaip ir tau.

Paėmiau savo sumuštinį ir apėjau jo lėktuvą. Jis buvo 1928-ųjų ar 1929-ųjų metų laidos, bet be menkiausio įbrėžimo. Taip naujai atrodančių lėktuvų kaip šis, stovintis šieno lauke, neišleidžia net gamyklos. Bent dvidešimt ranka įtrintų glaisto sluoksnių ant

medinių lėktuvo griaučių spindėjo tarsi veidrodis. Po jo kabina senovišku šriftu auksu buvo užrašyta Don, o registracijos kortelėje, pritvirtintoje prie žemėlapių futliaro, pažymėta D. W. šimoda. Įranga naujutėlė, lyg ką tik išpakuota, tikri 1928-ųjų skraidymo įtaisai: poliruoto ažuolo vairalazdė, kuro rankenėlė, maišiklis, kairėje - uždegimo ankstinimo svirtelė. Dabar jau nebėra uždegimo ankstinimo net geriausiai restauruotuose senuosiuose lėktuvuose. Niekur nei įbrėžimo, nei dėmelės ant audeklo, nė ruoželio tepalo ant variklio gaubto. Ant kabinos grindų - nė šapelio, tarsi jo lėktuvas visiškai nebūtų skraidęs, o būtų tiesiog materializavęsis šioje vietoje ar išlindęs per kažkokią pusės amžiaus trukmės laiko skylę. Nugara man perbėgo keistas, šiurpą keliantis, šaltukas.

- Ar seniai skraidini keleivius? - smalsavau iš kitos lėktuvo pusės.

- Jau koks mėnuo, gal penkios savaitės.

Jis melavo. Penkios savaitės trasose, ir, kad ir kaip besistengtum, ant lėktuvo būtinai atsiras purvo ir tepalo, o ant kabinos grindų - bent šiaudas. Bet ši mašina... Nė lašo tepalo ant priekinio stiklo, nė šapo ant sparnų ir uodegos plokštumų, jokie vabzdžio, ištiškusio ant propelerio. Taip negali atrodyti lėktuvas, lakiojantis vasarą Ilinojaus valstijoje. Tyrinėjau "Travel Air" dar kokias penkias minutes, o paskui sugrįžau ir prisėdau ant šieno po sparnu, pasisukęs i pilotą. Man nebuvo baugu, tas vaikinaiš man patiko, bet kažkas buvo ne taip.

- Kodėl nesakai man tiesos?

- Aš pasakiau tiesą, Ričardai... - tarė jis. - Ant lėktuvo irgi užrašytas mano vardas.

- Niekas, mano drauge, negali mėnesį skraidinti keleivių lėktuvu ir nepalikti ant jo nė dėmelės tepalo arba bent trupučio dulkių, ar ne? Bent dėmės ant audeklo? Dėl Dievo meilės, bent šiaudelio ant grindų?

Jis ramiai man nusišypsojo.

- Yra dalyku, kurių tu nežinai.

Tą akimirką jis atrodė lyg atvykėlis iš kitos planetos. Aš tikėjau, ką jis sakė, bet niekaip negalėjau rasti paaiškinimo, kaip jo tviskantis lyg brangakmenis lėktuvas atsirado šioje šienaujamoje pievoje.

- Tai tiesa. Bet vieną dieną viską sužinosiu. Ir tada tu galėsi pasiimti mano lėktuvą, Donaldai, nes aš ir be jo skrajosiu.

Jis nužvelgė mane susidomėjęs ir kilstelėjo juodus antakius.

- Tikrai? Papasakok man.

Apsidžiaugiau. Pagaliau kai kas nori išgirsti mano teoriją!

- Manau, žmonės ilgai negalėjo skraidyti, nes netikėjo, jog tai įmanoma, ir, savaime aišku, nežinojo pirmojo aerodinamikos dėsnio. Aš viliuosi, kad kažkur egzistuoja dar vienas dėsnis: mums nereikia lėktuvų, kad skraidytume arba pereitume sienas, arba pasiektume kitas planetas. Mes galime išmokti visa tai daryti be jokių mašinų. Jei tik panorėsime.

Jis vos pastebimai šypsojosi rimtai klausydamasis ir staiga linktelėjo.

- Ir tu manai išmoksiš, ko trokšti išmokti, skraidindamas keleivius už tris dolerius virš šienaujamo pievų?

- Vienintelės man svarbios žinios - tos, kurias įgijau pats, darydamas tai, ką norėjau daryti. Žinau, nėra žemėje tokios būtybės, bet jei atsirastų kas galėtų išmokyti mane daugiau, negu gali išmokyti mano lėktuvas ir dangus, tuoj pat leisčiausi jo ieškoti. Arba jos.

Tamsios akys smelkėsi i mane.

- O ar nemanai, kad kažkas tave veda, jei tikrai šito nori išmokti?
- Taip, veda. O ar neveda kiekvieno iš mūsų? Aš visada jaučiau, tarsi būčiau stebimas ar panašiai.

- Ir galvoji, kad būsi atvestas pas mokytoją, kuris tau padės?

- Jei nepaaiškės, kad tas mokytojas esu aš pats, tada taip.

- Gali būti ir taip, - tarė jis.

Keliu link mūsų, keldamas rudų dulkių debesį, artėjo naujutėlaitis pikapas. Jis sustojo lauko pakraštyje. Atsidarė durelės, išlipo senukas bei kokių dešimties metų mergaitė. Buvo taip tyku, kad dulkės liko tvyroti ore.

- Skraidinate? - pasiteiravo vyras.

Lauką buvo atradęs Donaldas Šimoda, todėl aš tylėjau.

- Taip, pone, - atsiliepė jis gyvai. - Norėtumėte šį ryt paskraidyti, ar ne?

- O jei ir taip, ar nieko neiškrėsite, ar nesivartaliosite su manimi ore? - vyro akys žybčiojo tirdamos, ar mes gerai suprantame jo kaimietišką prasčiokišką šneką.

- Nebent užsigeisite.

- Ir jūs, manau, plėšiate nemenką sumelę?

- Trys doleriai grynais, pone, už devynias ar dešimt minučių ore. Išeitų trisdešimt trys ir trečdalis cento už minutę. Ir dauguma sako, kad už tiek verta.

Buvo keista jaustis pašaliečiu - sėdėti nieko neveikiant ir klausytis, kaip šis vyrukas dirba savo darbą. Man patiko, ką jis sakė - viską labai santūriai. Aš taip buvau įpratęs prie savo kvietimų paskraidyti ("Žmonės, aš jums garantuoju, kad ten viršuje dešimčia laipsnių vėsiau! Palikite ten, kur skraido tik paukščiai ir angelai! Visa tai tik už tris dolerius, krūvelę centų iš jūsų piniginių ar kišenės..."), jog buvau užmiršęs, kad galima tai atlikti kitaip.

Įtemptas darbas - vien skraidyti ir skraidinti. Buvau prie jo pripratęs, ką padarysi: jei neskraidinu keleivių, neturiu ko valgyti. Dabar, kai galėjau sėdėti nuošalėje, kai mano pietūs nepriklausė nuo to, kaip baigsis derybos, iškart atsipalaidavau ir klausiausi puse ausies. Mergaitė irgi stovėjo atokiai ir klausėsi. Blondinė, rudakė, rimto veido, ji buvo čia tik dėl senelio. Ji nenorėjo skristi.

Dažniausiai būna priešingai - nenustygstantys vaikai ir apdairūs vyresnieji, bet kai nuo to priklauso tavo pragyvenimas, imi jausti tuos dalykus, ir aš žinojau, kad mergaitė neskris su mumis, net jeigu mes lauktume visą vasarą.

- Kuris iš jūsų, džentelmenai...? - pasitikslino vyras.

Šimoda prisipylė puodelį vandens.

- Jus paskraidins Ričardas. Aš dar priešpiečiauju. Nebent palauksite.

- Ne, sere, aš pasirengęs kilti tuoj pat. Ar galime praskrieti virš mano fermos?

- Žinoma, - patvirtinau. - Tik nurodykite kryptį, sere.

Aš išmečiau savo miegmaišį, įrankių dėžę ir puodus iš "Fleeto" kabinos priekio ir prisegiau jį diržais. Tada pasislinkau į užpakalinę kabinos dalį ir užsisegiau diržą.

- Gal suktelsi propelerį, Donai?

- Gerai. - Jis pasiėmė vandens puoduką ir priėjo prie propelerio. - Kaip nori?

- Patrauk jį iš lėto. Pajudėjęs jis iškart ištrūks tau iš rankos.

Visada, kai kas nors suka "Fleeto" propelerį, jis tai daro per greitai, ir neaišku, kodėl motoras neužsiveda. Bet šis vyrukas pasuko jį taip lėtai, tarsi būtų daręs tai visą gyvenimą. Starterio spyruoklė spragtelėjo, cilindruose iššoko kibirkštys; ir senasis variklis suburgė. Donas grįžo prie savo lėktuvo, atsisėdo ir ėmė šnekučiuotis su mažyle.

Riaumodamas visomis primityviomis arklio galiomis ir keldamas šieno sūkurius, "Fleetas" pradėjo kilti. Perkopėme šimtą pėdų ("jei motoras sustos dabar, mes nutūpsime į kukurūzus"), penkis šimtus ("dabar mes galime pasukti atgal ir nusileisti ant šieno... o dabar - į karvių ganyklą vakaruose"), aštuonis šimtus pėdų - ir štai skrendame horizontaliai, prieš pietvakarių vėją, laikydami vyro pirštu rodomos krypties.

Trys minutes ore, ir mes sukame aplink sodybą, rusenančių anglių spalvos tvartus, dramblio kaulo atspalvio namą mėtų jūroje. Už sodybos - daržas, ten auga saldieji kukurūzai, salotos ir pomidorai.

Kol režėme ratą, vyras, sėdėdamas priekinėje kabinos dalyje, žvelgė žemyn į sparnų ir atotampų irėmintą fermą.

Apačioje, priebutyje, pasirodė moteris su balta prijuoste ant mėlynos suknelės ir pamojavo. Vyriškis atsakė tuo pačiu. Vėliau jie galės pasidžiaugti, kaip gerai matė vienas kitą iš taip toli.

Pagaliau jis atsigrėžė ir linktelėjo man duodamas ženklą, kad jau gana, ačiū, galime grįžti atgal.

Apskridau didelį ratą aplink Ferį, kad žmonės žinotų, jog galima paskraidžioti, ir spirale ėmiau leistis į pievą, kad parodyčiau jiems, kur esame įsikūrę. Kai ėmiau leistis, padaręs staigų virą virš kukurūzų, "Travel Air" pakilo nuo žemės ir iškart pasuko link fermos, kurią mes ką tik palikome.

Kadaiše skraidžiau penkių oro akrobatų grupėje, ir dabar akimirka pajutau tokį pat skraidymo ritmą: vienas lėktuvas kyla, o kitas jau tupia. Lėktuvas palietė žemę, švelniai sududeno ir nuriedėjo į kitą pievos galą palei kelią.

Variklis sustojo, vyras atsisėgė saugos diržą, ir aš padėjau jam išsiropšti. Jis išsiėmė iš kombinezono kišenės piniginę ir atskaičiavo pinigus linguodamas galvą.

- Puikiai paskrajojom, sūnau.

- Mes irgi taip manome. Mes siūlome gerą prekę.

- Tavo draugas - štai kas moka įsiūlyti!

- Taip?

- Štai ką pasakysiu. Tavo draugas ir velniui pelenus parduotų, kertu lažybų, argi ne?

- Kodėl taip manot?

- Dėl mergaitės, žinoma. Mano anūkė Sara skrenda lėktuvu! - Postringaudamas jis stebėjo "Travel Air", tolimą sidabrinį taškelį ore, sukantį aplink fermą. Jis kalbėjo taip, kaip kalba ramus žmogus pastebėjęs, kad nudžiūvusi šakelė sode pražydo ir jau brandina vaisius.

- Nuo pat gimimo mergaitė mirtinai bijo aukščio. Rėkia. Tiesiog paklaiksta. Sara geriau plikom rankom palies širšių lizdą, negu įsikars į medį. Nelipa ir kopėčiomis į palėpę, neužvartum ten net tada, jei kieme kiltų pasaulinis tvanas. Mažoji pamišusi dėl mašinų, neblogai sutaria su gyvuliais, bet aukštis jai kelia siaubą. Ir štai ji skrenda!

Jis plepėjo apie dabartį ir praeitį, prisiminė, kaip gastroliuotojai prieš daugelį metų per Geilsburgą ir Monmautą atskrisdavo kaip ir mes dvisparniais lėktuvais, bet išdarinėdavo visokius beprotiškus triukus.

Stebėjau, kaip pamažu "Travel Air" didėja, spirale leidžiasi virš lauko staigesniu virąžu, negu kad aš skrisčiau su mergaite, bijančia aukščio, kaip slysta virš kukurūzų bei tvoros ir paliečia pievą nuostabiu tritaškiu nutūpimu. Donaldas Šimoda turėtų būti ilgokai skraidęs, jei taip nutupdo "Travel Air".

Lėktuvas be jokių papildomų pastangų atriedėjo ir sustojo šalia mūsų, o propeleris švelniai čerkštelėjęs sustingo. Įdėmiai pažiūrėjau. Nė vieno vabzdžio ant propelerio. Nė vienos nutrūkštos muselės ant tos aštuonių pėdų mentės!

Šokau padėti, atsegiau mergaitės saugos diržą, atidariau jai mažąsias kabinos dureles ir parodžiau, kur statyti koją, kad neliptų sparno audiniu.

- Ar patiko? - paklausiau.

Bet ji nė negirdėjo, ką aš kalbu.

- Seneli, aš visai nebijojau! Nebuvau išsigandusi, tikrai! Namas atrodė kaip mažas žaisliukas, ir mama pamojavo man, o Donas sakė, kad aš bijojau tik todėl, kad kažkada kritau ir užsimušiau ir kad dabar man nebereikia bijoti! Aš būsiu lakūne, seneli. Turėsiu lėktuvą, pati taisysiu motorą, skrisiu kur tik panorėsiu ir skraidinsiu kitus! Ar galėsiu?

Šimoda šyptelėjo vyrui ir gūžtelėjo pečiais.

- Tai jis tau pasakė, kad būsi lakūnė, Sara?

- Ne, bet aš būsiu. Aš jau suprantu apie motorus, tu tai žinai!

- Na, tu apie tai pasitarsi su motuše. Laikas mums vykti namo.

Jiedu padėkojo mums, ir vienas nužingsniavo, o kita nustraksėjo prie pikapo - abu laimingi dėl to, kas įvyko pievoje ir danguje.

Atvažiavo du automobiliai, paskui dar vienas, o vidurdienį mus tiesiog užplūdo žmonės, norintys išsvysti Ferį iš oro. Mes atlikome dvylika ar trylika skrydžių, dirbome taip skubiai, kaip tik galėjome, paskui aš sulaksčiau į miestelio degalinę kuro "Fleetui". Atvyko dar keletas keleivių, po to dar keli, atėjo vakaras, o mes skraidžiojome be perstojo iki pat saulėlydžio.

Kažkur mačiau ženklą, nurodantį miestelyje esant du šimtus gyventojų, ir temstant ėmiau manyti, kad mes paskraidinome juos visus, ir dar kelis nevietinius.

Skraidymo įkarštyje pamiršau pakamantinėti Dona apie Sarą ir ką jis jai prišnekėjo, ar jis išsigalvojo tą istoriją apie jos žūtį, ar pats ja tikėjo. Kartkarčiais, keičiantis keleiviams, žvilgtelėdavau į jo lėktuvą įdėmiau. Jokio įbrėžimo, niekur nė lašo tepalo, ir jis, matyt, mokėjo skrisdamas išsisukti nuo vabzdžių, kuriuos aš kas valandą ar dvi turėjau grandyti nuo priekinio savo lėktuvo stiklo.

Kai baigėme, danguje vos vos ruseno šviesa. O kol įkūriau ugnį, į savo skardinę krosnelę pridėjau sausų kukurūzų stiebų, užmesdamas ant jų medžio anglių, visai sutemo; ugnies atšvaitai mirguliavo ant greta pastatytų lėktuvų ir apšvietė auksinius šiaudus aplink mus.

Pažvelgiau į maisto krepšį.

- Yra sriubos, troškinių, makaronų, - pasiūliau. - Yra ir persikų, kriaušių. Nori kelių karštų persikų?

- Nesvarbu, - atsakė jis ramiai. - Bet ko arba nieko.

- Žmogau, argi tu nealkanas? Juk buvo sunki dienele!

- Tu ne ką teduodi išalkusiam, nebent troškinys būtų labai geras.

Atidariau troškinių skardinę savo šveicarišku oro pajėgų karininko visada gelbstinčiu peiliu, dar atvožiau makaronus ir abi skardines pastačiau ant ugnies.

Mano kišenės buvo prikimštos pinigų... Man tai buvo vienas malonesnių dienos momentų. Ištraukiau banknotus ir suskaičiavau, per daug nesistengdamas jų išlyginti. Buvo šimtas keturiasdešimt septyni doleriai; ir mintyse pradėjau skaičiuoti, nors tai man nebuvo lengva.

- Tai yra... tai yra... pala, pala... keturi ir du minty... keturiasdešimt devyni skrydžiai. Donai, aš ir "Fleetas" šiandien uždirbome daugiau nei šimtinę. Tu turbūt lengvai susišlavei daugiau kaip du šimtus... juk dažniausiai skraidinai po du iškart?

- Dažniausiai, - tarė jis.

- Beje, dėl to mokytojo, kurio tu ieškai... - pradėjo jis.

- Aš neieškau jokio mokytojo, - atšoviau. - Aš skaičiuoju pinigus! Man jų užteks ištisą savaitę, net jei lietus pliaups diena iš dienos!

Jis pažvelgė į mane ir nusišypsojo.

- Kai iki valiai pasimaudysi savo piniguose,- tarė jis, - gal tada galėtum man paduoti porciją troškinio?

Trys

Žmonių spūstys, masės ir minios, jos srautais liejosi, kunkuliavo aplink vyrą, stovinti pačiame jų vidury. Staiga žmonės pavirto vandenynu, grasančiu užlieti tą vyrą. Bet užuot nuskendęs jis švilpaudamas nuėjo vandenyno paviršiumi ir dingo. Vandenynas virto žolės jūra. Baltai auksinis "Travel Air 4000" nutūpė ant žolės, pilotas išlipo iš kabinos ir ant lėktuvo šono pakabino užrašą:

SKRISK-3\$-SKRISK!

buvo trečia valanda ryto, kai pabudau iš sapno, prisimindamas jį visą ir kažkodėl dėl to laimingas. Pramerčiau akis, kad įsitikinčiau mėnulio šviesoje, jog didysis "Travel Air" stovi greta "Fleeto". Šimoda sėdėjo ant savo miegmaišio kaip ir pirmąsyk, kai jį sutikau, atsirėmęs į kairįjį savo lėktuvo ratą. Nemačiau jo aiškiai, tiesiog žinojau, kad jis ten.

- Na kaip, Ričardai, - sukuždėjo jis tamsoje. - Ar tau dabar aišku, kas vyksta?

- Kas man aišku? - nesusivokiau iškart. Aš vis dar gyvenau sapnu ir, regis, nė kiek nenustebau radęs jį nemiegantį.

- Tavo sapnas. Vaikinas, minios ir lėktuvas, - tęsė jis kantriai. - Tu domėjaisi, kas aš, taigi dabar žinai, ar ne? Apie tai laikraščiai rašė: Donaldas Šimoda, tas, kuris jau buvo pradėtas vadinti Mechaniku Mesiju, - Amerikos avataras, vieną dieną pranykęs dvidešimt penkių tūkstančių liudininkų akivaizdoje?

Prisiminiau, kad buvau skaitęs apie tai vieno Ohajo valstijos miestelio laikraščių vitrinoje, nes straipsnis buvo išspausdintas pirmajame puslapyje.

- Donaldas Šimoda?

- Jūsų paslaugoms, - tarė jis. - Dabar tu žinai, taigi tau nebereikės aiškintis, kas aš. Miegok toliau.

Aš ilgai apie tai mažčiau, kol užsnūdau.

- Ar tau leista... nemaniau... kai turi tokį pašaukimą - Mesijo, lyg ir privalai išgelbėti pasaulį, ar ne? Aš nežinojau, kad Mesijas gali paprasčiausiai viską mesti ir pasitraukti. - Sėdėjau aukštai ant "Fleeto" variklio gaubto ir balsu svarsčiau apie savo keistąjį draugą. - Donai, pametėk man 9/16 raktą.

Jis pasirausė įrankių dėžėje ir mestelėjo man veržliaraktį. Kaip ir kiti įrankiai tą rytą, taip ir tas, kurį sviedė, sulėtinęs greitį, sustojo per pėdą nuo manęs tingiai vartaliodamasis ore tarytum besvoris. Bet tą akimirka, kai jį paliečiau, jis tapo toks pat sunku, kaip ir įprastiniai chromo vanadžio aviaciniai veržliarakčiai. Nors jis ir nebuvo visai paprastas. Nuo tada, kai pigus 7/8 raktas sulūžo mano rankose, aš pradėjau pirkti geriausius

įrankius, kokius tik galėjau gauti... Šis taip pat buvo geros markės, "Snap-On", kuris, kaip žino bet kuris mechanikas, yra ypatingas raktas. Sprendžiant iš kainos, galėtų būti padarytas iš aukso, šiaip ar taip, smagu jį laikyti rankoje - žinai, jog jis niekada nesulūš, kad ir ką su juo bedarytum.

- Žinoma, kad gali pasitraukti! Gali mesti bet ką. Jei tik įsigeidi ir apsigalvoji. Gali liautis net kvėpavęs, jei užsimanysi. - Jis paleido sklandyti "Philips" atsuktuvą vien savo malonumui. - Taigi lioviausi buvęs Mesiju, ir jei atrodo, kad teisinuosi, galbūt todėl, kad aš iš tikrųjų tebesiteisinu. Geriau šitaip, negu tęsti darbą ir jo nekęsti. Geras Mesijas niekam nejaučia neapykantos ir gali eiti bent kuriuo savo paties pasirinktu keliu. Na, žinoma, tai tinka kiekvienam. Mes visi esame Dievo sūnūs, arba Esaties vaikai, arba Proto idėjos, nesvarbu, kaip bepavadintum.

Veržiau "Kinnerio" motoro cilindrų tvirtinimo veržles. Tas senasis B-5 - tikra jėgainė, bet šios veržlės kas kokį šimtą skraidymo valandų linkusios atsipalaiduoti, ir geriau pasistengti užbėgti bėdai už akių. Taip ir yra - pirmoji, ant kurios uždėjau veržliaraktį, pasisuko per ketvirtį apsisukimo, ir buvau patenkintas dėl savo nuovokumo, kad šįryt, prieš skraidindamas klientus, ėmiausi tikrinti veržles.

- Na taip, Donai, bet žinai, mesianystė, man atrodo, yra kitoks darbas nei visi kiti, ar ne? Ar įsivaizduoji Jėzų, vėl obliuojantį lentas, kad užsidirbtų pragyvenimui? Bet gal tai tik skamba keistai.

Jis susimąstė stengdamasis suprasti mano mintį.

- Nesuvokiu, ką turi omeny. Priešingai, keista, kad jis nepasišalino, vos tik jį ėmė vadinti Išganytoju. Užuoat pasitraukęs, išgirdęs šią nelemtą žinią, jis bandė aiškinti logiškai: "Gerai, aš esu Dievo sūnus, bet mes visi esame Jo vaikai; Aš esu Išganytojas, bet ir jūs tokie pat! Visa, ką aš darau, galite daryti ir jūs!" Bet kuris sveiko proto žmogus tai supranta.

Ant variklio gaubto buvo karšta, bet aš nesijaučiau sunkiai dirbęs. Kuo labiau trokštu ką nors padaryti, tuo lengviau man darbuotis. Tiesiog malonu žinoti, jog mano pastangų dėka cilindrai nenulėks nuo variklio.

- Na sakyk, kad tau reikia kito rakto, - tarė jis.

- Man nereikia kito rakto. Ir įsivaizduok, esu pakankamai dvasiškai pažengęs, kad laikau tuos tavo triukus, Šimoda, paprasčiausiais pokštais prastuoliams, vertais vidutiniškai išsivysčiusios sielos arba galbūt pradedančiojo hipnotizuotojo.

- Hipnotizuotojo! Vaikine, esi arti tiesos, greitai mane perprasi! Jau geriau hipnotizuotojas negu Mesijas. Koks nuobodus jo darbas! Kaip aš nesupratau, jog tai bus taip nuobodu?

- Tu supratai, - tariau tarsi nusimanydamas.

Jis tik nusijuokė.

- Ar tu niekad nesvarstei, Donai, kad, šiaip ar taip, ne taip lengva bus viską mesti? Kad tau gali nepavykti iš naujo pradėti gyventi paprasto žmogaus gyvenimą?

Tie žodžiai jam nesukėlė juoko.

- Tu, žinoma, teisus, - linktelėjo jis ir perbraukė ranka savo juodus plaukus. - Jei užsibūnu per ilgai vienoje vietoje, daugiau nei dieną ar dvi, tuoj pat žmonės pajunta, kad aš ne toks kaip visi. Užtenka pasitrinti man į rankovę - ir jau esi išgydytas nuo paskutinės stadijos vėžio, ir, dar nesibaigus savaitei, aš vėl apsuptas minios. Šis lėktuvas man leidžia judėti, niekas nežino, iš kur aš atvykau ir kur išvyksiu, ir tai man visai patinka.

- Tavęs laukia sunkesni laikai nei tu manai, Donai.

- Ką?

- Taip, viskas mūsų laikais juda nuo materialių dalykų prie dvasinių... nors ir lėtas tas judėjimas, bet jau gana ženklus. Nemanau, kad pasaulis paliks tave ramybėje.

- Jiems reikia ne manęs, o stebuklą! O jų aš galiu išmokyti ką nors kitą: tegu jis ir būna Mesijas. Aš nesakysiu jam, kad tai nuobodus užsiėmimas. Ir, beje, "nėra tokios didelės problemos, nuo kurios nebūtų galima pabėgti".

Nuslydau nuo variklio gaubto ant šieno ir ėmiau užveržinėti trečiojo ir ketvirtojo cilindro veržles. Buvo atsileidusios ne visos, o tik kai kurios iš jų.

- Ką, tu cituoji garsųjį šunelį Snoopy?

- Jei nori žinoti, cituosiu tiesą visada, nesvarbu, iš kieno lūpų ji būtų nuskambėjusi.

- Tau nepavyks išsisukti, Donai! O kas, jei aš dabar imsiu tave garbinti? O jei pavargsiu knebinėtis variklyje ir imsiu maldauti tavęs man ji sutvarkyti? Klausyk, atiduosiu tai visą uždarbį, kurį gausiu iki saulėlydžio, jei tik mane išmokysi sklęsti ore! Jei to nepadarysi, tada žinosiu, jog privalau pradėti melstis tau, šventajam, atsiųstam palengvinti mano naštos.

Jis tik šyptelėjo. Iki šiol nemanau, jog jis suprato, kad jam nepavyks pabėgti. Kaip aš galėjau tai suprasti, o jis ne?

- Ar tau teko iškęsti visą tą spektaklį, kurį matom filmuose apie Indiją? Minios gatvėse, milijonai tave liečiančių rankų, gėlės ir smilkalai, paaukuotos, sidabro kilimais išklotos pakylės, skirtos tau atsistoti kalbant.

- Ne. Dar prieš prašydamas to darbo, žinojau, jog šito neištverčiau. Taigi pasirinkau Jungtines Valstijas - ir manęs laukė tik minios.

Jam buvo skaudu tai prisiminti, ir aš gailėjausi užvedęs šia kalbą.

Donas sėdėjo šiene ir samprotavo žvelgdamas pro mane į tolį.

- Norėjau pasakyti: dėl Dievo meilės, jei taip trokštate laisvės ir laimės, ar nepastebite, jog jų nėra niekur kitur, tik pačiuose jumyse? Sakyk, jog esi laisvas ir laimingas - ir būsi laisvas ir laimingas! Elkis taip tarsi toks būtum - ir toks būsi! Ričardai, ką gi čia taip sunku suprasti? Bet jie, bent dauguma jų, to net nenorėjo išgirsti. stebuklai - jie ateidavo pasižiūrėti mano stebuklą, tarsi būtų ėję į autolenktynes pažiopsoti avarijų. Iš pradžių man tiesiog rankos nusvirdavo, o netrukus pasidarė paprasčiausiai nuobodu. Nesuvokiu, kaip kiti mesijai gali tai pakęsti.

- Kai tu šitaip kalbi, mintis tapti Mesiju nebeatrodo tokia viliojanti, - numykiau. Užveržęs paskutinę veržlę, atidėjau įrankius į šalį.

- Kurlink šiandien trauksim?

- Jis priėjo prie mano kabinos ir, užuot nubraukęs nuo priekinio stiklo vabzdžius, pervedė virš jų ranka - sutraiškinti padarėliai atgijo ir nulėkė. Žinoma, jo lėktuvo priekinio stiklo niekad nereikia valyti; dabar žinojau, kad jo variklio niekad nereikės remontuoti.

- Nežinau, - mažliai prašneko jis. - Nežinau, kur šiandien trauksim.

- Ką tu nori pasakyti? Tu juk išmanai visa ko praeitį ir ateitį. Tu tiksliai žinai, kur mes skrisime!

Jis atsiduso.

- Taip. Bet stengiuosi apie tai negalvoti.

Tvarkydamas cilindrus, mažliau: kaip puiku - tereikia man pasilikti su šiuo vaikinu, ir neturėsiu jokių problemų, man nenukens nieko bloga, viskas kuo puikiausiai klostysis. Tačiau tai, kaip jis ištare: "Stengiuosi apie tai negalvoti", - privertė mane prisiminti, kas nutiko kitiems mesijams, atsiųstiems į šį pasaulį. Sveikas protas man kuždėjo pakilus tuoj

sukti į pietus ir nešdintis nuo to vyro kuo toliau, Bet, kaip minėjau, vienam skraidant tuoj apima ilgesys, ir aš buvau patenkintas jį sutikęs, jau vien dėl to, kad turėjau, su kuo pasišnekėti, be to, tai buvo žmogus, skiriantis eleroną nuo vertikaliojo stabilizatoriaus. Turėjau pasukti į pietus, bet pakilęs pasilikau su juo, ir mudu lėkėme į šiaurės rytus, į tą ateitį, apie kurią jis stengėsi negalvoti.

Keturi

- Kur tu viso to išmokai, Donai? Tu tiek daug išmanai, o gal man tik taip atrodo. Bet ne, tu tikrai daug žinai. Ir tai tik praktikos dėka? Ar tau nereikėjo specialaus išsilavinimo, kad būtum Mokytoju?

- Tau duoda knygą.

Pakabinau ką tik išskalbtą šilkinį šalikėlį ant atotampų ir įsistebeilijau į jį.

- Knygą?

- "Išganytojo žinyną". Savotišką bibliją Mokytojams. Kažkur čia turiu vieną egzempliorių, jei tave tai domina.

- Taip, taip! Nori pasakyti, paprastą knygą, kurioje sakoma... ?

Jis kurį laiką griozdėsi bagažinėje už "Travel Air" sėdynės atlošo ir surado nedidelę knygelę, įrištą panašia į zomšą medžiaga.

Mesijo vadovas

Priminimai pažengusiai sielai

- Kodėl pasakei "Išganytojo žinynas"? Čia parašyta "Mesijo vadovas".

- Kažkas panašaus.

Jis ėmė rinktis daiktus aplink savo lėktuvą, tarsi, jo manymu, būtų laikas judėti toliau.

Sklaidžiau knygą, maksimų ir trumpų pastraipų rinkinį.

Perspektyva -

Naudokis ja arba atsisakyk jos.

Jeigu atsivertei ši puslapį, vadinasi,

imi pamiršti, jog tai, kas

dedasi aplink tave, nėra tikrovė.

Pagalvok apie tai.

Atmink, iš kur atėjai,

kur eini ir kam sukėlei visą tą

painiavą, i kurią pirmiausia įsivėlei pats.

Tu mirsi siaubinga mirtimi, nepamiršk to.

Visa tai - gera treniruotė, ir ji tau patiks

labiau, jei neišleisi šių faktų

iš galvos.

Vis dėlto rimčiau pažiūrėk į savo mirtį.

Einančiojo į savo egzekucijos vietą juokų

paprastai nesupranta tie, kurie yra

ne tokie tobuli, ir jie

apšauks tave bepročiu.

- Ar skaitei apie perspektyvos praradimą?
 - Ne.
 - Čia pasakyta, jog tu turi mirti siaubinga mirtimi.
 - Nebūtinai. Priklauso nuo aplinkybių ir nuo to, kaip nori surikiuoti įvykius.
 - O tu pats ar ruošiesi mirti siaubinga mirtimi?
 - Nežinau. Ar tau neatrodo, kad dabar, kai aš mečiau šį užsiėmimą, tai nelabai besvarbu? Ramaus žengimo į dangų turėtų užtekti. Nuspręsiu per keletą savaitių, kaip pabaigsiu tai, dėl ko esu atėjęs.
- Maniau, kad jis juokauja, kaip ne kartą yra buvę, ir nežinojau, jog, minėdamas keletą savaitių, jis kalbėjo visiškai rimtai.
- Vėl įsitraukiau į knygą; iš tiesų tai buvo tokios žinios, kokių Mokytojui gali prireikti.

*Mokytis -
 tai atrasti,
 ką jau seniai žinai.
 Daryti yra parodyti,
 jog tai žinai.
 Mokyti - tai priminti kitiems,
 ką jie žino taip pat gerai, kaip ir tu.
 Mes visi esame mokiniai,
 atlikėjai, mokytojai.
 Tavo vienintelė
 pareiga bet kuriame gyvenime -
 tai būti ištikimam sau.
 Būti ištikimam kam nors kitam
 yra ne tik kad neįmanoma, bet ir
 netikro Mesijo požymis.
 Paprasčiausi klausimai
 yra sudėtingiausi.
 Kur tu gimei? Kur tavo namai?
 Kur tu eini?
 Ką veiki?
 Pagalvok apie tai
 kartais ir
 stebėk, kaip keičiasi
 tavo atsakymai.
 Geriausiai
 mokai to,
 ko pačiam labiausiai reikia
 išmokti.*

- Tu ten visiškai nutilai, Ričardai, - užšnekino Šimoda, tarsi būtų norėjęs su manimi pasikalbėti.
- Taip, - linktelėjau ir skaičiau toliau. Knyga buvo skirta tik mokytojams, nenorėjau nuo jos atsitraukti.

*Gyvenk
taip, kad niekad
nesigėdytum, jeigu kas nors,
ką darai ar sakai,
būtų paskelbta visam pasauliui,
net jeigu tai, kas paskelbta,
nebūtų tiesa.
Tavo draugai
geriau tave pažins
pirmąją susitikimo minutę,
negu
tavo pažįstami
pažins tave
per tūkstantį
metų.
Geriausias būdas
išvengti atsakomybės
yra tarti: "Esu
už daug ką atsakingas".*

Pastebėjau knygoje kai ką keista.

- Puslapiai nesunumeruoti, Donai.

- Ne, - patvirtino jis. - Tiesiog atsiverti ją ir randi tai, ko tau labiausiai reikia.

- Stebuklinga knyga!

- Ne. Tam reikalui tinka bet kuri knyga. Tinka ir senas laikraštis, jei skaitai pakankamai atidžiai.

Ar nebandoi: sprendi kokią nors problemą mintyse, atsiverti bet kurią po ranka esančią knygą ir žiūri, ką ji tau patars?

- Nesu mėginęs.

- Na, pamėgink kada.

- Aš pabandžiau. Užsimerkiau ir norėjau sužinoti, kas nutiks man, jei aš ilgiau pasiliksiu su šiuo keistuoliu. Su juo buvo smagu, bet negalėjau atsikratyti nuojautos, kad netrukus jam ne juokais kažkas atsitiks; tą akimirką aš nenorėčiau būti greta jo. Mąstydamas apie tai, atverčiau knygą, tada atsimerkiau ir perskaičiau.

*Tu esi vedamas
per savo gyvenimo laiką
tavyje slypinčios žaismingos,
pažinimo ištroškusios dvasinės būtybės,
kurios yra tavo tikroji savastis.
Nenusigręžk
nuo galimos ateities,
kol nesi įsitikinęs, jog iš jos
tau nėra ko išmokti.
Tu visada gali
apsigalvoti ir*

*pasirinkti kitokią ateitį arba
kitokią
praeitį.*

Pasirinkti kitokią praeitį? Pažodžiui, perkeltine tų žodžių prasme ar ką ten jie dar galėtų reikšti...?

- Regis, mano protas to negali suvokti, Donai. Nežinau, kaip galėčiau viso to išmokti.
 - Praktiškai. Truputį teorijos ir daug praktikos, - dėstė jis. - Tai užims tau apie pusantros savaitės.
 - Pusantros savaitės?
 - Taip. Tik patikėk, jog žinai visus atsakymus - ir tu juos žinosi. Patikėk, jog esi Mokytojas - ir tu juo tapsi.
 - Aš niekada nesakiau, kad noriu būti koku nors mokytoju.
 - Teisingai, - teištare jis. - Nesakei.
- Bet knygą pasilaikiau, ir jis nepaprašė, kad ją gražinčiau.

Penki

Vidurio Vakaruose fermeriams reikalinga gera dirva, kad jų darbas duotų vaisių. Taip esti ir klajojantiems lakūnams. Jiems tenka įsikurti arti savo klientų. Jie turi rasti lauką netoli miestelio - ganomą ar šienaujamą pievą, ką tik nupjautą avižų ar kukurūzų lauką; ten neturi būti karvių, kurios nugrauztų nuo jų lėktuvų audeklą; palei lauką reikalingas kelias automobiliam; vartai žmonėms įeiti į aptvėrimą; šalia neturi būti namų, kad, lėktuvui kylant ar leidžiantis, nereikėtų skristi virš jų; laukai turi būti ganėtinai lygūs, kad lėktuvas nesubyrėtų į šipulius riedėdamas 50 mylių per valandą greičiu, ir pakankamai ilgi saugiems pakilimams ir nutūpimams karštomis ramiomis vasaros dienomis; reikalingas ir savininko leidimas paskraidyti ten dieną kitą.

Mąščiau apie tai, kai šeštadienio rytą mudu su Mesiju skridome šiaurės kryptimi, tūkstančio pėdų aukštyje, o apačioje lėtai slinko žaluma ir auksu tviskanti žemė. Donaldas Šimodos "Travel Air" triukšmingai plaukė padange už mano dešiniojo sparno, visomis kryptimis savo veidrodiniu paviršiumi atmušdamas saulės šviesą. Puikus lėktuvas, svarsčiau sau, bet vis dėlto per gremėzdžiškas, kad galėtum šiais sunkiais laikais užsidirbti duonos kąšniui klajodamas po šalį. Gali įsisodinti po du keleivius iškart, bet ir sveria dvigubai daugiau už "Fleeta", taigi jam reikia kur kas didesnio lauko pakilti ir nutūpti. Kadaisė ir aš esu turėjęs "Travel Air", bet galiausiai iškeičiau jį į "Fleeta", nes pastarasis gali manevruoti mažuose laukuose, kokius kur kas lengviau rasti netoli miesto.

Su "Fleetu" galiu darbuotis 500 pėdų lauke, tuo tarpu "Travel Air" reikalauja 1000, 1300 pėdų. Tu prisiriši prie šio vaikinio, pamaniau, ir jo lėktuvo galimybės supančios tau rankas.

Ir tikrai, tą akimirką, kai tai man dingtelėjo, pastebėjau gražią mažą karvių ganyklą prie pat apačioje praslenkančio miestelio. Tai buvo standartinis 1320 pėdų laukas, padalintas perpus. Antroji jo pusė buvo parduota miesteliui beisbolo aikštynui įrengti.

Žinodamas, kad Šimodos lėktuvas negalės ten nutūpti, paverčiau savo mažąjį skraidūną ant kairiojo sparno nosimi aukštyn, sumažinau greitį ir staigiai nėriau žemyn link žaidimų

aikštelės. Lėktuvas palietė žolę tuoj pat už kairiosios lauko tvoros. Kiek pariedėjęs sustojo likus nemažam atstumui iki lauko krašto. Tenorėjau kiek pasipuikuoti, parodyti Donui, ką "Fleetas" gali, jei deramai jį valdai.

Stumtelėjęs kuro rankenėlę, apsisukau ir vėl ruošiausi kilti, bet "Travel Air" jau buvo čia, pasirengęs tūpti. Uodega nuleista, dešinysis sparnas pakeltas - jis atrodė lyg koks grakštus kondoras didingai betupiantis ant žolės.

Jis skrido taip žemai ir taip lėtai, kad man ant galvos šiaušėsi plaukai. Jau maniau tuoj pat suduš. Kad nutupdytum "Travel Air", reikia laikytis 60 mylių per valandą greičio, o jei skiri lėčiau, tai su visu lėktuvu, kuris netenka greičio skriedamas 50 mylių per valandą, tuoj apsiversi kūliu. O pamačiau, kaip šis auksu ir sniegu spindintis biplanas apmirė ore. Na, aš nenoriu pasakyti, kad visai sustojo, bet jis lėkė ne greičiau kaip 30 mylių per valandą. Suprantate, lėktuvas, kuris krenta žemyn skrisdamas 50 mylių, stabteli ore ir atsidūsėjęs klesteli ant vejės. Jam teprireikė pusės, gal trijų ketvirčių nuotolio, kurio reikėjo nutupdyti "Fleetui".

Aš paprasčiausiai sėdėjau kabinoje ir stebėjau, kaip jis prriedėjo prie manęs ir užgesino variklį. Kai išjungiau savąjį vis dar be žado spoksodamas į Doną, šis šūktelėjo:

- Gražų lauką radai! Gan arti miesto, ar ne?

Pirmieji mūsų klientai, du berniukai ant motociklo "Honda" , jau suko čionai pažiūrėti, kas vyksta.

- Ką reiškia - arti miesto? -rėkiau , vis dar ausyse tebeaidint motoro triukšmui.

- Na, jis už kelių žingsnių!

- Ne, aš ne apie tai! KOKS NUTŪPIMAS!?! Su "Travel Air"! Kaip tu čia nutūpei?

Jis mirktelėjo man:

- Stebuklas!

- Ne, Donai... tikrai! Aš mačiau , kaip tu leidaisi!

Jis pastebėjo, kad aš esu sukrėstas ir ne juokais išsigandęs.

- Ričardai, tu nori žinoti, kaip priversti sklandyti ore veržliarakčius ir išgydyti visas ligas, ir vandenį paversti vynu, ir vaikščioti ant bangų, ir kaip "Travel Air" nutupdyti ant šimto pėdų vejės? Tu nori perprasti visus šiuos stebuklus?

Jaučiausi, tarsi jis į mane būtų nukreipęs lazerio spindulį.

- Noriu žinoti, kaip tu čia nutūpei...

- Klausyk! - riktelėjo iš savo kabinos. - Kas yra šis pasaulis? Ir visa, kas yra jame? Iliuzijos, (kitoks raštas 1) Ričardai! Kiekviena jo dalelė - iliuzija (1)! Ar supranti? - Nei mirktelėjo, nei nusišypsojo; tarsi jis staiga būtų iširdęs ant manęs, kad aš to nežinau.

Motociklas sustojo prie jo lėktuvo uodegos, berniukai, atrodė, nekantravo paskraidyti.

- Taip, - tik tiek tegalėjau ištarti. - supratau tavo mintį apie iliuzijas.

Berniukai pristojo prie Dono prašydami paskraidinti, ir man teko ieškotis lauko šeimininko, kol jis pats nepasirodė, ir gauti leidimą skrydžiams iš jo ganyklos.

Vienintelis būdas aprašyti tos dienos "Travel Air" kilimus ir tūpimus - tai pasakyti, jog atrodė, kad juos atlieka visai kitas lėktuvas, o ne "Travel Air" . Tarsi tai būtų koks "E - 2 Cub" ar sraigtasparnis, pasivertęs "Travel Air". Kažkaip man buvo daug lengviau pripažinti 9/18 veržliarakčio besvorį vartalojimąsi ore nei ramiai stebėti, kaip jo lėktuvas su keleiviais pakyla nuo žemės tepasiekęs 30 mylių per valandą greitį. Vienas dalykas yra tikėti levitacija, kai tu ją matai savo akimis, ir visai kitas - tikėti stebuklais.

Aš vis mažiau apie tai, ką jis taip aistringai man išrėkė. Iliuzijos. Kažkas apie jas man jau buvo kalbėjęs anksčiau... kai buvau vaikas, besimokantis fokusių - taip juk sako cirko

magai! Jie rūpestingai aiškina: "Žiūrėk, tai, ką tu tuoj pamatysi, ne stebuklas, o netikra magija. Tai tik toks įspūdis, magijos iliuzija". Po to jie iš graikiško riešuto ištraukia šviestuvą, o dramblių paverčia teniso rakete.

Pagautas įžvalgumo protrūkio išsitraukiau iš kišenės "Mesijo vadovą" ir atsiverčiau. Tame puslapyje tebuvo dvi ištrarmės:

*Nėra tokios problemos,
kurioje neslypėtų
neįkainojamas lobis.
Tu ieškai problemų
nes tau reikia
to lobia.*

Nesuprantu, kodėl, bet, perskaičius šias ištrarmes, sumišimas atlėgo. Vėl ir vėl gilinausi į jas, kol galėjau pakartoti užsimerkęs.

Miestelio vardas buvo Troja, ir, sprendžiant iš ganyklos vietos, atrodė, kad mums seksis taip pat puikiai, kaip ir Ferio pievoje. Bet Feryje jaučiau tam tikrą ramybę, o čia tvyrojo įtampa, kuri man buvo visai ne prie širdies.

Pasiskraidymas mūsų keleiviams buvo išskirtinis gyvenimo nuotykis, o man jis tebuvo rutina, aptemdyta to keisto nerimo. Man nuotykis buvo susitikimas su šiuo tipu... jo neįtikėtini lėktuvo valdymo būdai ir keistenybės, kurias jis išdėstė juos aiškindamas.

Trojos žmonės "Travel Air" skrydžiu stebėjosi ne daugiau, nei aš būčiau stebėjęsis vidurdienį suskambusiu miestelio varpu, kuris tylėjo jau 60 metų... jie nežinojo, jog tai, kas vyko jų akyse, yra neįmanoma.

- Ačiū už paskraidymą! - dėkojo jie. - Ar iš to jūs pragyvenate... ar nedirbate dar kur nors?

Arba:

- Kodėl pasirinkote tokį mažą miestelį kaip Troja?

Ir:

- Džeri, tavo ferma ne didesnė už batų dėžę!

Popietė buvo sunki. Pasimėgauti skrydžiu sugužėjo daugybė žmonių, ir mes turėjome neblogai uždirbti. Vis dėlto mano vidinis balsas ėmė kuždėti: "...nešdinkis, nešdinkis, dink iš čia!" Anksčiau nekreipdavau į jį dėmesio ir visada gailėdavausi.

Apie trečią valandą po pietų išjungiau motorą ir išėjau degalų. Dukart suvaikščiojau į "Skelly" benzino kolonėlę su dviem penkių galonų kanistrais, kai man netikėtai dingtelėjo, jog nė karto nemačiau "Travel Air" piloto pasipildant kuro. Šimoda pripilti benzino į savo lėktuvą galėjo tik prieš Ferį; man matant jis skraidė ta mašina jau aštuntą valandą, papildomai nekliūstelėjęs nė lašo benzino ar tepalo. Nors žinojau, kad jis geras vyras ir nepadarys man nieko bloga, mane vėl apėmė baimė. Jei, taupydamas kurą, jis būtų iki minimumo sumažinęs apsisukimus ir naudojęs visiškai liesą mišinį, galėjo ištempti daugią daugiausia penkias valandas. Bet jokia būdu ne aštuonias kilimų ir tupimų valandas!

Jis be perstojo skraidino žmones, skrydis po skrydžio, tuo tarpu aš sugaišau nemažai laiko, kol prisipyliu benzino į centrinį lėktuvo baką, o į motorą - kvortą tepalo. Nusidriekė norinčiųjų skristi eilė... atrodė, tarsi tas vyrukas nenori jų apvilti.

Vis dėlto jį nutvėriau, kai jis į savo lėktuvo kabinos priekį sodino vyrą su žmona. Kiek galėdamas stengiausi, kad mano balsas skambėtų kuo ramiau ir nerūpestingiau.

- Donai, kaip tau dėl degalų? Ar nereikia benzino? - stovėjau prie jo lėktuvo sparno galo su tuščiu penkių galonų kanistru rankoje.

Jis pažvelgė tiesiai man į akis ir suglumęs susiraukė, tarsi būčiau paklausęs, ar jam nereikia kiek oro, kad galėtų kvėpuoti.

- Ne, - atsakė jis, ir aš pasijutau tarsi nenuovokus pirmaklasis, sėdintis klasės gale. - ne, Ričardai, benzino man nereikia.

Tai mane suezino. Aš, šiaip ar taip, šiek tiek nutuokiau apie lėktuvų motorus ir kurą.

- Na gerai, - įsiplieskiau, - o kaip dėl trupučio urano?

Jis nusikvatojo, ir aš iškart atlyžau.

- Ne, ačiū. Aš prisipildžiau pernai.

Ir štai jis jau kabinoje - ir jau antgamtiškai lėtai kyta su savo keleiviais.

Iš pradžių troškau, kad žmonės išsivaikščiotų, paskui - kad mes nešdintumėmės iš čia nepaisydami jų, o vėliau - kad man užtektų proto dingti iš čia vienam, tuoj pat. Tenorėjau pakilti, susirasti didelį tuščią lauką atokiau nuo miesto ir paprasčiausiai pasėdėti, apmąstyti ir užrašyti, ką mačiau ir patyriau, savo dienoraštyje, kad suvokčiau viso to prasmę.

Nebelipau į "Fleeta", ilsėjaisi, kol Šimoda vėl nusileido. Priėjau prie jo kabinos, kaukiant tos didelės mašinos propeleriui.

- Aš jau prisiskraidžiau, Donai. Trauksiu savo keliu, nusileisiu toliau nuo miestelių ir šiek tiek atsipūsiu. Su tavimi buvo smagu skraidyti. Tad iki pasimatymo kada nors, gerai?

Jis nė nemirktelėjo.

- Dar kartelis, ir dingstam kartu. Žmogus laukia.

- Puiku.

Žmogus laukė aplamdytame invalido vežimėlyje, kuris atridentas stovėjo pievoje. Jis bejėgiškai drybsojo kėdėje, lyg kažkokios didelės gravitacijos jėgos įmurkdytas į ją, bet buvo čia, nes norėjo skraidyti. Aplink laukė daugiau žmonių, keturiasdešimt ar penkiasdešimt, kai kurie mašinos, kai kurie šalia jų, ir visi susidomėję stebėjo, kaip Donas tą vyrą iš vežimėlio įkels į lėktuvą.

O jis apie tai nė nemąstė.

- Nori skraidyti?

Vyras invalido vežimėlyje kreivai vyptelėjo ir linktelėjo į šoną.

- Na, metas, lekiam! - teištaraė Donas ramiai, tari būtu kalbėjęs su kuo nors, kas ilgai laukė nuošalėje ir kam atėjo metas vėl įsijungti į žaidimą, Šiandien, prisimenant šią akimirką, atrodo, jog jei ir buvo kas keista joje - tai ta nepaprasta jėga, skambėjusi jo balse. Taip, tai buvo paprasti žodžiai, ištarti lyg tarp kitko, bet tai buvo įsakymas, liepiantis vyriškiui keltis ir, nepaisant nieko, lipti į lėktuvą. Tai, kas įvyko, atrodė taip, tarsi vyras būtų tik vaidinęs invalidą, o dabar visiems parodęs paskutinę savo vaidmens sceną. atrodė lyg surežisuota. Gravitacijos jėga išnyko, tarsi jos nė nebūtų buvę - vyras atsiplešė nuo kėdės ir pusiau bėgte, stebėdamasis pačiu savimi, pasileido link "Travel Air".

Aš stovėjau arti ir girdėjau jį lemant:

- Ką jūs padarėt? Ką jūs man padarėt?

- Tai tu skrendi ar ne? - paklausė Donas. - Kaina - trys doleriai. Pinigus prašom į priekį.

- Skrendu! - linktelėjo jis. Šimoda net nepadėjo jam įlipti į kabiną, nor spaprastai tai darydavo.

Žmonės puolė iš mašinų - nuvilnijo keistas klegesys, o paskui tojo bežadė tylą. Vyras nevaikščiojo jau vienuolika metų, nuo tada, kai jo sunkvežimis nuvirto nuo tilto.

Kaip vaikas, prisitaisęs sparnus iš paklodžių, jis išoko į kabiną ir nusliugė į sėdynę, mojuodamas rankomis, tarsi jas jam būtų kas padovanojęs, kad turėtų kuo žaisti.

Nespėjus niekam net prabilti, Donas stumtelėjo kuro rankenėlę, "Travel Air" šoko aukštyn sukdamas apie medžius ir pašėlusiai kildamas į dangų.

Ar gali akimirka būti laiminga ir sykiu gąsdinti? Būdamas su Šimoda, tokių akimirkų patyriau dar ne kartą. Ši buvo stebuklas, tiksliau sakant, stebuklingas išgydymas žmogaus, kuris atrodė to nusipelnęs. Bet sykiu neapleido nuojauta, jog, tiems dviems nusileidus, įvyks kažkas šurpauš. Žmonės lūkuriavo glaudžiai susibūrę, o susispietę žmonės tampa minia, iš kurios nieko gera negali tikėtis. Minutėsėjo, šimtai akių varstė mažąjį biplaną, nerūpestingai skraidantį saulėje, ir brendo kažkas baisaus.

"Travel Air", išraitęs kelias tingias aštuoniukes ir susukęs spiralę, nusklandė virš tvoros tarsi lėtai, triukšmingai skraidanti lėkštė. Jei jis turi nors kiek sveiko proto, išleis keleivį kitoje lauko pusėje, greitai pakils ir dings. Rinkosi dar daugiau žmonių; pasirodė dar vienas invalido vežimėlis, kurį kiek įkabindama stūmė moteris.

Donas privairavo prie minios, pasuko lėktuvą taip, kad propeleris jos nekliudytų, ir išjungė motorą. Žmonės pasileido prie kabinos, ir tą akimirką man atrodė, kad jie ketina nuo fiuzeliažo nuplėšti audeklą, kad tik pasiekti tuodu.

Ar aš pasiilgiau kaip bailys? Nežinau. Priėjau prie savo lėktuvo, kelis kartus spūstelėjau sklendę ir sukterėjau propelerį užvesdamas motorą. Tada išokau į kabiną, nukreipiau "Fleeta" prieš vėją ir pakilau. Dar spėjau pamatyti Donaldą Šimodą, sėdintį ant savo kabinos krašto. Jį buvo apspitusi žmonių minia.

Pasukau į rytus, paskui į pietryčius ir netrukus, radęs didelį lauką su medžiais, teikiančiais pavėsį, ir upeliu troškuliui numalšinti nusileidus nakčiai. Arti nebuvo jokio miesto.

Šeši

Iki šiol negaliu paaiškinti, kas man užėjo. Tiesiog tai buvo lemties nuojauta, ir ji varė mane šalin nuo to keisto ir paslaptingo vaikinio, nuo Donaldą Šimodos. Jei man tenka susidurti su lemtimi, net pats Mesijas neprivers manęs delsti.

Buvo ramu ir tyku, plytėjo nebyli pieva, atvira dangui... tik upelis čiurleno, bet ir jį galėjai išgirsti tik įsiklausęs. Vėl vienas. Žmogus pripranti būti vienišas, bet tik kokią dieną pagyvenk su kitais, ir tau vėl iš naujo reikia pratintis prie vienatvės.

- Na ką gi, neblogai praleidau laiką, - tariu garsiai pievai. - buvo smagu ir galbūt turėjau daug ką išmokti iš to vaikinio. Bet man gana tų minių, net kai jos laimingos... O jei minia įsibauginusi, tai būtinai ką nors nukryžiuos arba ims garbinti. Atsiprašau, to jau man per daug!

Tai pasakęs susigriebiau. Lygiai tokius pat žodžius galėjo ištarti ir Šimoda. Kodėl jis ten pasiliko? Man pakako proto pasitraukti, nors aš nebuvau mesijas.

Iliuzijos. Ką jis turėjo omeny? Tai buvo svarbiau už viską, ką jis kalbėjo ir darė iki tol - jis buvo įnirtęs, kai pareiškė: "Visa tai iliuzijos!", tarsi norėjo jėga įgrūsti tą mintį man į galvą. Tai buvo ta pati problema, apie kurią rašė "Mesijo vadovas", ir man reikėjo joje slypinčių lobių, bet aš vis dar nesuvokiau, kas jie tokie.

Netrukus užkūriau laužą, iš sojų mėsos likučių, sausų makaronų ir poros trijų dienų senumo dešrelių, kurios pavirtos turėjo būti dar geros, išsiviriau kažką panašaus į troškinį. Įrankių dėžė voliojosi greta krepšio su maisto atsargomis, ir aš nežinia kodėl išsitraukiau 9/16 veržliaraktį, apžiūrėjęs jį, švariai nuvaliau ir pamaišiau troškinį.

Buvau vienas, niekas manęs nestebėjo, todėl juokais pabandžiau leisti raktui paplaukioti ore, kaip tai darė Donas. Jei sviesdavau jį tiesiai aukštyn ir sumirksėdavau, kai jis nustodavo kilęs ir pradėdavo kristi, pusę sekundės tarytum jaučiau, kad pakimba ore. Bet kai jis plumpeldavo ant žolės arba ant mano kelių, šis pojūtis tuoj pranykdavo. Juk tai tas pats veržliaraktis... Kaip jam pavykdavo?

Jei visa tai iliuzija, misterija Šimoda, tada kas realu? Ir jei šis gyvenimas - iliuzija, kodėl išvis gyvename? Sviedęs veržliaraktį dar pora kartų aukštyn, galiausiai pasidaviau ir lioviausi. Ir staiga nudžiugau, netgi pajutau pasitenkinimą, jog esu ten, kur esu, ir žinau tiek, kiek žinau, net jeigu tai ir nebuvo atsakymas į visus egzistencijos klausimus ir neišskleidė bent kelių iliuzijų.

Kartais, kai būnu vienas, aš dainuoju. "O, mano senasis lėktuve..." - niūniavau ir šį kartą meiliai tapšnodamas "Fleeto" sparną (nepamirškite, kad nebuvo kas klausosi). "Mes klajosime po dangų... šuoliuosime po pievas, kol vienas iš mūsų nepasiduos..." Ir muziką, ir žodžius kūriau čia pat. "Aš nepasiduosiu, lėktuve... Nebent tu sulaužysi LONŽERONĄ... bet tada aš suraišiosiu tave VIELA, ir mudu skraidysim toliau... MUDU SKRAIDYSIM TOLIAU..."

Kai įsivažiuoju ir esu patenkintas, mano eilės būna begalinės, nes rimas man nesvarbus. Lioviausi svarstęs apie mesijo problemas; neturėjau galimybių išsiaiškinti, kas jis ar ką turėjo omenyje apie jas kalbėdamas. Net nebesistengiau to daryti ir spėju, jog būtent dėl to pasijutau laimingas.

Apie dešimtą valandą laužas išblėso, o sykiu ir mano daina.

- Kad ir kur tu esi, Donaldai Šimoda, - tariu tiesdamas po sparnu savo antklodę, - linkiu tau laimingų skrydžių ir jokių minių, nebent tu jų nori. Ne, aš atsiimu šiuos žodžius. Linkiu tau, brangus vienišasis mesijau, kad rastum viską, ką tik nori rasti.

Nusivelkant marškinius iš kišenės iškrito jam priklausęs vadovas, ir atsivertusiame puslapyje perskaičiau:

Ryšys

siejąs tavo tikrąją šeimą,

yra ne kraujo, bet

pagarbos ir džiaugsmo,

kai juos atrandame vienas kito gyvenime.

Vienos šeimos nariai

retai užauga

po tuo pačiu stogu.

Nesupratau, kaip tai galėtų tikti man, ir pagalvojau, kad niekad nedera leisti, kad kokia nors knyga atstotų mano paties mintis.

Įsisiaučiau į antklodę ir "atsijungiau" tarsi užgesinta lemputė, saldžiai ir be sapnų, po dangumi, žėrinčiu tūkstančiais žvaigždžių, galbūt iliuzinių bet tikrai nuostabių.

Kai pramerčiau akis, buvo tik pradėję aušti, liejosi rožinė šviesa ir mirguliavo auksiniai šešėliai. Pabudau ne dėl šviesos - kažkas lietė mano galvą, švelniai švelniai. Pamaniau,

jog tai siūbuojančios žolės stiebas. Antrą kartą nusprendžiau, kad tai vabalas; smarkiai plojau delnu ir vos nesusilaužiau rankos, 9/16 veržliaraktis - per kietas gelžgalis, kad taip tvotum jam iš visų jėgų, ir man iškart išsilakstė visi miegai. Veržliaraktis atšoko nuo elerono vyrių, akimirką pranyko žolėje ir vėl, didingai išplaukęs, pakibo ore.

Paskui, man jau visiškai išsibudinus, jis švelniai nusileido ant žemės ir nurimo. O kai jį pakėliau, tai buvo tas pats senasis 9/16 raktas, kurį visada mėgau, toks pat sunkus, toks pat miklus griebtis tų nuobodžių veržlių ir varžtų.

- Tai velnias!

Aš niekad nesivelniuojau ir nesikeikiu - tai man įdiegta dar vaikystėje. Bet šį kartą buvau tikrai suglumęs ir nežinojau, ką ir besakyti. Kas atsitiko mano veržliarakčiui? Donaldas Šimoda buvo bent 60 mylių nuo čia, kažkur už horizonto. Pastvėriau šį daiktą, tyrinėjau, svarsčiau rankoje jausdamasis tarsi priešistorinė beždžionė, spoksanti į prieš akis besisukantį ratą. Turėjo būti kokia nors paprasta priežastis...

Galiausiai suirzęs pasidaviau. Švystelėjau raktą į įrankių dėžę ir užkūriau laužą, kad išsikepčiau paplotėlių. Niekur nereikėjo skubėti. Galėčiau likti čia visą dieną, jei tik panorėčiau.

Paplotėliai keptuvėje apgruzdo, buvo pats laikas juos apversti, kai danguje iš vakarų pusės pasigirdo ūžesys.

Tai tikrai negalėjo būti Šimodos lėktuvo gausmas, niekas nesugebėtų rasti manęs viename iš milijonų vidurio Vakarų laukų, bet aš žinojau, jog tai jis, ir ėmiau švilpauti stebėdamas paplotėlį ir kartu žvilgčiodamas į dangų bei stengdamasis sugalvoti, ką atsinaus leptelėti, kai jis nusileis.

Žinoma, tai buvo "Travel Air". Praskridęs žemai virš "Fleeto", išlenkęs rizikingą posūkį, nūrė žemyn ir nusileido 60 mylių per valandą greičiu, kaip ir dera leisti "Travel Air". Jis prisigretino prie mano lėktuvo ir išjungė motorą. Nieko nesakiau, Pamojavau jam, bet neištariau nė žodžio. Švilpauti lioviausi.

Jis išlipo iš kabinos ir priėjo prie laužo.

- Sveikas, Ričardai.

- Tu pavėlavai, - tariau. - Beveik susvilinau paplotėlius.

- Atsiprašau.

Padaviau jam puoduką šaltinio vandens ir skardinę lėkštę su puse paplotėlio ir margarino gabalėliu.

- Kaip viskas baigėsi? - pasidomėjau.

- Neblogai, - tarė jis vos šyptelėjęs. - Pasprukau gyvas.

- Buvau pradėjęs tuo abejoti.

Kurį laiką paplotėlį jis krimto tylėdamas.

- Žinai, - pagaliau prašneko, tarsi svarstydamas, ką jis čia kramto, - tai tikra bjaurastis.

- Niekas nesako, kad privalai suvalgyti mano paplotėlį, - atšoviau piktai. - Kodėl visiems neskanūs mano paplotėliai? NIEKAS NEMĖGSTA MANO PAPLOTĖLIŲ. Kodėl, iškilusis Mokytojau?

- Na, - išsišiepė jis, - dabar aš kalbu kaip Dievas: sakyčiau, kad tu manai, jog jie skanūs, ir todėl jie tau skanūs. Paragauk jų tvirtai nebetikėdamas tuo, kuo iki šiol tikėjai, ir jie bus panašūs į... plėnis... po tvano... malūne, ar tu taip nemanai? Spėju, tu į paplotėlius tyčia įdėjai žolės.

- Atsiprašau. Matyt, įkrito iš rankovės. Bet ar tau neatrodo, kad pats savaime paplotėlis, ne, žinoma, ne žolė ir ne degėsiiai - ar tau neatrodo, kad pats savaime paplotėlis...?

- Siaubingas, - nutraukė mano mintį, atsikandęs kąsnelį ir gražindamas viską, ką jam buvau davęs. - Aš geriau pabadausiu. Ar persikų dar liko?

- Krepšyje.

Kaip jis mane aptiko šiame lauke? Pastebėti dvidešimt aštuonių pėdų ilgio sparnus dešimtyje tūkstančių mylių dirbamos prerijų žemės plote nėra lengva, ypač žvelgiant prieš saulę. Bet aš prisiečiau nekamantinėti. Jei norės, pats papasakos.

- Kaip tu mane radai? - vis dėlto neištvėriau. - Galėjau nusileisti bet kur.

Jis jau buvo atsidaręs persikų skardinę ir valgė juos peiliu... Nelengva užduotis.

- Toks tokį traukia, - sumurmėjo jis, nuslydus persiko griežinėliui nuo peilio.

- Ką?

- Kosminis dėsnis.

- Štai kaip!

Aš baigiau valgyti paplotėlį ir prašveičiau keptuvę upelio smėliu. Paplotėlis buvo puikus.

- Gal malonėtum paaiškinti? Kaip čia yra, kad aš panašus į tavo didžiai gerbiamą personą? O gal, sakydamas "toks", turi galvoje, kad mūsų lėktuvai panašūs, ar dar ką nors?

- Mes, stebukladariai, turime laikytis kartu, - porino jis toliau. Tai, ką jis pasakė, buvo ir malonu, ir baugu.

- Kaip... Donai? Ką tu ten paistai? Gal paaiškintum, ką turėjai galvoje sakydamas "mes stebukladariai"?

- Sprendžiant iš 9/16 veržliarakčio padėties įrankių dėžėje, atrodo, kad tu širyt bandei atlikti senąjį veržliarakčio levitacijos triuką. Ar aš klystu?

- Nieko aš nebandžiau. Atsibudau... Ne, tas daiktas pats mane pažadino!

- O taip! Pats! - pašiepė jis.

- TAIP, PATS!

- Tavo supratimas apie savo stebukladarystę, Ričardai, yra toks pat, kaip ir apie paplotėlio kepimą.

Nieko į tai neatsakiau, tik patogiau įsitaisiau savo guolyje ir stengiausi kaip įmanydamas nusiraminti.

Jei jis turi ką svarbaus apreikšti, galės tai padaryti bet kada.

- Kai kurie iš mūsų pradeda mokytis šių dalykų nesąmoningai. Mūsų būdraujantis protas to nepriima, taigi mes darome savo stebuklus miegodami. - Jis pažvelgė į dangų, į brėkstančios dienos debesis. - Būk kantrus, Ričardai. Mes visi žengiame pažinimo keliu. Dabar tavo žingsniai paspartės, ir tu tapsi senu išmintingu meistru, net nespėjęs gerai susivokti.

- Ką tu turi galvoje sakydamas "net nespėjęs gerai susivokti" ? Aš nenoriu susivokti! Aš nieko nenoriu žinoti!

- Tu nieko nenori žinoti?

- Na, aš noriu perprasti, kodėl egzistuoja pasaulis ir kas jis, kodėl čia gyvenu ir kur pateksiu paskui... tai suprasti noriu. Kaip ir skraidyti be lėktuvo, kada tik užsigeidęs.

- Deja!

- Deja - kas?

- Taip nebūna. Jei suvoksi, kas yra šis pasaulis ir kaip jis veikia, tu savaime imsi daryti stebuklus, tiksliau, pradėsi daryti tai, kas bus vadinama stebuklais. Bet nėra nieko antgamiška. Išmok, ką moka cirko magas, ir jo veiksmai tau nebeatrodys magiški. - Jis

atitraukė žvilgsnį nuo dangaus. - tu esi toks pat, kaip ir visi kiti. Visa tai, ką sakau, tu jau žinai ir moki, tik dar nesi to įsisąmoninęs.

- Kažkodėl neprisimenu, - paprieštaravau, - neprisimenu, kad būtum klausęs manęs, ar noriu išmokti šito dalyko, dėl kurio tave visada apipuola minios ir apninka bėdos. Atrodo, tai iškrito man iš galvos. - Vos ištariau šiuos žodžius, pajutau, kad dar prisiminsiu, ką jis sakė, ir jis buvo teisus.

Jis išsitiesė žolėje, po galva pasikišęs krepšį su miltų likučiais.

- Nurimk, dėl minių nėra ko kvaršinti galvos. Jos nė pirštu nepalies tavęs, jei nenorėsi. Atsimink, tu esi burtininkas: tik "OP!", ir tampi nematomas bei išėini kiaurai duris.

- Minia tave vis dėlto pričiupo toje Trojoje, ar ne?

- Argi aš sakiau, kad šito nenorėjau? Aš leidau tam įvykti. Man tai patiko. Visi mes šiek tiek mėgstame pavaidinti prieš publiką, kitaip niekad netaptume Mokytojais.

- Bet aš tu nebuvai atsiribojęs nuo viso šito? Ar aš neskaičiau...?

- Taip jau klostėsi reikalai, kad vos netapau vieninteliu, nepakeičiamu ir nuolatinu Mesiju, ir aš to darbo atsisakiau suvis. Bet juk negaliu pamiršti to, ko mokiausi tiek gyvenimų?

Aš užsimerkiau ir kramsnojau šiaudą.

- Klausyk, Donaldai, ko suki aplink? Kodėl tiesiai nepasakai, kas dedasi?

Ilgai buvo tylu, o paskui jis prakalbo:

- Galbūt tu turėtum pasakyti man. Išdėstyk, ką aš stengiuosi pasakyti, ir aš pataisysiu tave, jeigu tu suklysi.

Susimąščiau minutę ir nusprendžiau jį nustebinti:

- Gerai, aš tau papasakosiu.

Nutilau norėdamas pažiūrėti, kiek ilgai jis gali laukti, jeigu man nepavyktų sklandžiai suformuluoti. Saulė jau buvo pakankamai aukštai ir šildė, o kažkur tolimame lauke fermeris traktoriumi kultivavo kukurūzus, nors ir buvo sekmadienis.

- Gerai, aš tau papasakosiu. Pirmiausia, nebuvo joks atsitiktinumas, kad aš pirmą kartą išvydau tave nusileidusį lauke prie Ferio, ar ne tiesa?

Jis buvo nebylus kaip žolė.

- Antra vertus, tave ir mane, matyt, sieja kažkoks mistinis susitarimas, kurį aš esu pamiršęs, o tu - ne.

Tik švelnus vėjo dvelksmas ir tolimas traktoriaus burzgesys, atsklindantis su vėju ir vėl pradingstantis, trikdė tylą.

Aš pats klausiausi savęs iš dalies tikėdamas, jog tai, ką sakau, nėra prasimanymas. Kūriau tikrą istoriją.

- Noriu pasakyti, kad mes susitikome maždaug prieš tris ar keturis tūkstančius metų, nesvarbu diena vėliau ar anksčiau. Mudviem patinka tie patys nuotykių, galbūt mes vienodai nekenčiame blogio, mokomės su tokiu pat malonumu, maždaug vienodai spėriai. Tik tavo atmintis geresnė. Mūsų pakartotinis susitikimas ir yra tai, ką tu turi galvoje teigdamas: "Toks tokį traukia".

Susiradau naują šiaudą.

- Kaip man sekasi?

- Iš pradžių galvojau, jog man teks ilgai su tavimi terliotis, - atsakė jis. - Taip, nebus lengva, bet, manau, yra šioks toks šansas, jog šįkart tu pasitempsi ir tau pavyks. Kalbėk toliau.

- Kita vertus, man nereikia daugiau kalbėti, nes tu juk žinai, ką žino kiti žmonės. Bet jei nepasakočiau toliau, tu nežinotum, ką manau žinąs aš, o be šito negalėčiau išmokti to, ką noriu išmokti. - Numečiau šiaudą. - Kas tau iš to, Donai? Kam vargsti su tokiais kaip aš? Kai žmogus tiek pažengęs, kiek tu, jis visas stebuklingas galias įgauna savaime, be kieno nors pagalbos. Tau nereikia manęs, tau nieko nereikia iš šio pasaulio.

Pasukau galvą ir nužvelgiau jį. Jo akys buvo užmerktos.

- Kaip kad "Travel Air" nereikia kuro? - lėtai atsiliepė jis.

- Teisingai, - pritariau aš. - Kai viską žinai iš anksto, lieka tik begalinis nuobodulys... nėra jokių netikėtumų, niekas šioje žemėje tau negali kelti rūpesčių. Vienintelė tavo problema yra ta, kad tu neturi jokių problemų!

Pagalvojau, kad tiesiog puikiai viską iškløjau.

- Čia tu prašovei, - vėl prašneko jis. - Pasakyk man, kodėl aš palikau savo darbą... ar žinai, kodėl lioviausi buvęs Mesiju?

- Dėl minios, tu sakei. Kai visi lig vieno nori, kad tu darytum stebuklus.

- Taip. Bet ne tai svarbiausia. Liguista minios baimė yra tavo, o ne mano kryžius. Mane vargina ne pati minia, o tai, kad jai visai nerūpi, ką atėjai pasakyti. Tu gali nužingsniuoti vandenynu nuo Niujorko iki Londono, gali iš kur nori traukti auksines monetas - jai tik nusipjauti į tai, ką kalbi.

Tai sakydamas jis atrodė vienišesnis, negu bet kuris iš gyvųjų. Jam nereikėjo nei maisto, nei pastogės, nei pinigų, nei šlovės. Jis tiesiog duso nuo poreikio pasidalinti tuo, ką žinojo, o niekas nesiteikė jo net išklausti.

Susiraukiau, kad nepravirkčiau, ir pažvelgiau į jį.

- Na, tu pats to prisiprašei, - tariu. - Jeigu tavo laimė priklauso nuo to, kaip elgiasi kiti, manau, tau tikrai turi būti sunku.

Jis kilstelėjo galvą, akys užsiplieskė, tarsi būčiau sudavęs jam veržliarakčiu. Iškart pamaniau, kad neverta pykinti šio vaikinio. Žaibo trenktas žmogus greitai iškepa.

Tada jis vos pastebimai šyptelėjo.

- Žinai ką, Ričardai? - tarė jis lėtai. - Tu... esi... teisus!

Jis vėl nutilo, tarsi patekęs į transą dėl to, ką pasakiau. Nepastebėjęs šito, aš dar ilgai kalbėjau toliau apie mūsų susitikimą ir svarsčiau, ką dar reiktų išmokti. Idėjos švysčiojo mano galvoje lyg ryto kometos ar dienos meteorai. Jis tyliai gulėjo žolėje nejudėdamas, netardamas nė žodžio. Apie vidudienį aš baigiau dėstyti savąją visatos ir visų jos reiškinių versiją.

- ... ir jaučiu, kad aš tik pradėdau. Donai, turiu dar daug ką pasakyti. Iš kur aš visa tai sužinojau? Kaip tai atsitiko?

Jis neatsiliepė.

- Jei tu tikiesi, kad aš pats atsakysiu į savo klausimus, klysti - aš prisipažįstu, kad nežinau. Kodėl aš galiu pasakoti apie visa tai, nors anksčiau net nesu bandęs? Kas man atsitiko?

Jokio atsakymo.

- Donai? Tark nors žodelį.

Jis nepasakė nė žodžio. Aš jam išdėsdčiau savo gyvenimo sampratą, o mano Mesijas, tarsi išgirdęs tame atsitiktiniame sakinyje apie jo laimę visa, ko jam reikėjo, atrodė lyg kietai įmigęs.

Septyni

Trečiadienio rytas, šešta valanda, aš dar nepabudęs. Tik staiga BUM! - pratrūko siaubingas triukšmas, tarsi kokia tūkstantbalsė simfonija: aidi chorai, lotyniški žodžiai, kurtinančiai griežia smuikai, gaudžia būgnai ir trimitai, galintys išbelsti stiklus. Žemė suvirpėjo, "Fleetas" kryptelėjo, o aš išlėkiau iš po sparno tarsi keturių šimtų voltų trenkta katė pasišiaušusiu kailiu.

Danguje pleveno šalta saulėtekio žara, debesys atgijo ryto spalvomis, bet visa tai nustelbė tas sprogdinantis crescendo.

- BAIK! BAIK! IŠJUNK MUZIKĄ, IŠJUNK!

Šimoda plyšavo taip garsiai ir taip įnirtingai, kad girdėjau jį net pro tą kurtinantį griausmą. Simfonija iškart nutilo, tik jos aidas ritosi tolyn ir tolyn. Paskui suskambo švelni šventa giesmė, rami lyg dvelksmas tarsi girdėtum Bethoveną sapne.

Jo tai nepatenkino.

- KLAUSYK, SAKIAU, IŠJUNK JĄ!

Muzika nutilo.

- O! - atsiduso jis.

Aš pažvelgiau į jį.

- Viskam juk yra savas laikas ir vieta, ar ne? - papriekaištavo jis.

- Žinoma, laikas ir vieta, žinoma...

- Truputis dangiškos muzikos - tai nuostabu, jei ji skamba mintyse, sielos gelmėse, galbūt dar ypatingomis progomis. Tik ne nuo pat ryto ir dar taip garsiai! Galvok, ką darai!

- Ar aš? Donai, aš kietai miegojau... nesuprantu tavęs - ką aš darau?

Jis pakraipė galvą, bejėgiškai gūžtelėjo pečiais, prunkštelėjo ir grįžo į savo miegmaišį po sparnu.

Nukritęs "Vadovas" gulėjo atsiskleidęs žolėje. Rūpestingai pakėliau jį, atverčiau ir perskaičiau:

*Įrodinėk, jog esi
ribotų gabumų,
ir tikrai
toks
būsi.*

Taip, aš mesijų dar neperpratau.

Aštuoni

Tą dieną praleidome Hamonde, Viskonsino valstijoje. Paskraidinę keletą retų keleivių, pirmadieniais jų būna nedaug, nukulniavom į miestelį pietų. Grįžtant tariau:

- Donai, sutinku su tavimi, kad šis gyvenimas gali būti ir įdomus, ir nuobodus, toks, kokį pasirenkame patys. Bet net šviesiausiomis valandomis aš nesugebėjau suprasti, kodėl mes jį gyvename. Papasakok ką nors apie tai.

Mes praėjome uždarytą ūkinių prekių parduotuvę ir atidarytą kino teatrą (Šiandien - "Bačas Kasandis ir Sandansas Kidas"). Donas užuot atsakęs sustojo ant šaligatvio ir atsigrėžė į mane.

- Pinigų turi?
- Kaip šieno. O ką?
- Eime pasižiūrėti filmo, - pasiūlė jis. - Perki?
- Nežinau, Donai. Tu eik. O aš grįšiu prie lėktuvų. Man nepatinka ilgam juos palikti be priežiūros, - atsakiau jam ir pagalvojau: - Kodėl taip staiga jam parūpo kinas?
- Lėktuvams nieko neatsitiks, eime į kiną.
- Filmą gi jau prasidėjęs.
- Na ir kas - pavėluosime.

Jis jau pirkosi bilietą. Nusekiau paskui Doną į tamsą, atsisėdome beveik salės gale. Žmonių galėjo būti kokios penkios dešimtys.

Netrukus pamiršau ko mes atėjome ir išitraukiau į filmą, kurį, šiaip ar taip, laikiau klasika; "Sandansą" žiūrėjau jau trečią kartą. Laikas kino teatre sukosi spirale ir neprailgo, kaip visada būna žiūrint gerą filmą. Iš pradžių domėjausi tik jo pastatymo technika: kaip sukurta kiekviena scena ir kaip jos keičiasi, kodėl ši scena rodoma dabar, o ne vėliau. Tačiau greitai išitraukiau į veiksmą ir pamiršau pastatymo dalykus.

Beveik baigiantis filmui, tuo momentu, kai Bačas ir Sandansas buvo apsupti Bolivijos armijos, Šimoda kumštelėjo man petin. Palinkau link jo nenuleisdamas akių nuo ekrano, manydamas, kad su savo pastabomis jis galėjo ir pakentėti.

- Ričardai?

- Taip.

- Kodėl tu čia?

- Geras filmas, donai. Ša!

Bačas ir Sandansas, apsipykę krauju, aiškinosi kodėl jie turėtų vykti į Australiją.

- Kuo jis geras? - neatstojo jis.

- Tiesiog įdomu. Ša! Pasakysiu vėliau.

- Atsipeikėk. Pabusk. Visa tai - iliuzijos.

Aš susierzinau.

- Donaldai, tik kelios minutės, ir galėsime kalbėtis kiek tik geidi. O dabar leisk man žiūrėti filmą, gerai?

Jis sušnibždėjo garsiau ir įsakmiau:

- Ričardai, kodėl tu čia?

- Klausyk, aš esu čia, nes tu mane pakviete! - nususukau ir stengiausi pažiūrėti pabaigą.

- Tu neprivalėjai eiti, galėjai pasakyti: "Ačiū, ne".

- MAN PATINKA ŠIS FILMAS. - sėdėjęs priekyje vyras atsigręžė ir dėbelėjo į mane. -

Man patinka filmas, Donai, ar tai blogai?

- Visai ne, - tarė jis, ir kol filmas pasibaigė nebeišgirdau iš jo nė žodžio. Paskui mes vėl ėjome pro senų traktorių sąvartyną ir patraukėme į tamsą link lauko ir lėktuvų. Artėjo lietus.

Mąščiau apie keistą Dono elgesį kino teatre.

- Tu juk viską darai ne šiaip sau, Donai?

- Kartais.

- Kam tau tas filmas? Kodėl staiga išigeidei pamatyti "Sandansą" ?

- Tu uždavei klausimą.

- Taip. Ar gali atsakyti?

- Štai mano atsakymas. Mes nuėjome į kiną, nes tu uždavei klausimą. Tas filmas buvo atsakymas į tavo klausimą.

Žinojau, jog jis iš manęs šaipėsi.

- O ko aš klausiau?

Stojo ilga skausminga tyła.

- Tu teiravaisi, Ričardai, kodėl mes čia, to net šviesiausiomis valandomis tu negalėjęs suprasti.

Prisiminiau.

- Ir tas filmas buvo man atsakymas.

- Taip.

- Štai kaip!

- Tu nesupratai? - paklausė jis.

- Ne.

- Tai buvo geras filmas, - tarė jis, - bet ir geriausias pasaulio filmas tėra iliuzija, ar ne? Vaizdai iš tikrųjų nejuda, taip tik atrodo. Tai tik šviesų žaismas ant plokščio ekrano, pastatyto tamsoje.

- Na taip. - Aš pradėjau suprasti.

- O kodėl vis dėlto žmonės eina į kiną, jei tai tik iliuzijos?

- Na, tai pramoga, - tariau.

- Jiems įdomu. Tai tiesa. Pirma.

- Jie gali šio to pasimokyti.

- Gerai. Taip būna visada. Mokymasis. Antra.

- Fantazijos, galimybė pabėgti nuo tikrovės.

- Tai irgi malonumas. Pirma.

- Techniniai dalykai. Noras pažiūrėti, kaip filmas sukurtas.

- Mokymasis. Antra.

- Bėgimas nuo nuobodulio.

- Bėgimas. Jau sakei.

- Bendravimas. Noras pabūti su draugais, - vadiniau toliau.

- Tai priešastis eiti, bet ne žiūrėti filmą. Šiaip ar taip, tai irgi pasilinksminimas. Pirma priešastis.

Kad ir ką siūliau, užteko dviejų jo rankos pirštų: žmonės žiūri filmus dėl pramogos arba dėl žinių, arba dėl abiejų kartu.

- Filmas - tai tarsi mūsų gyvenimas, Donai, ar ne tiesa?

- Taip.

- Tai kodėl kai kurie žmonės renkasi blogą gyvenimą, kaip ir siaubo filmą?

- Jie eina į siaubo filmą ne šiaip sau dėl malonumo, eidami jei žino, kad tai bus siaubo filmas, - aiškino jis.

- Bet kodėl?

- Ar tu mėgsti siaubo filmus?

- Ne.

- Ar tu bent vieną jų esi matęs?

- Ne.

- Bet kai kurie žmonės išleidžia krūvą pinigų ir sugaišta begalę laiko, kad pamatytų siaubo filmus arba muilo operas, nors kitiems žmonėms jos atrodo kvailos ir nuobodžios? Jis laukė atsakymo.

- Taip.

- Tau nebūtina žiūrėti jų filmus ir jiems neprivalu žiūrėti tavuosius. Tai vadinama laisve.

- Bet kodėl kai kas nori būti gąsdinamas? Arba kad jam įvartytų nuobodulį?
- Jie mano esą to verti, nes patys gąsdino kitus, arba jiems patinka siaubo sukeliamas jaudulys. Be to, jų manymu, filmai ir turi būti nuobodūs. Ar gali patikėti, kad daugybė žmonių dėl priežasčių, kurios jiems atrodo be galo svarios, patiria tikrą pasitenkinimą, jausdamiesi bejėgiai savuosiuose filmuose? Ne, tu negali.
- Ne, negaliu, - pritariau.
- Kol nesuprasi to, tu vis stebėsis, kodėl kai kurie žmonės yra nelaimingi. Jie nelaimingi, nes patys pasirinko tokie būti. Taip jau yra, Ričardai!
- HM!
- Mes esame išdykusios ir valiūkiškos visatos būtybės. Mes negalime numirti, negalime įskaudinti vieni kitų labiau, nei gali būti sužeistos iliuzijos ekrane. Bet mes galime tikėti, jog esame nuskriausti bei sužeisti ir įsivaizduoti tai su visomis sukrečiančiomis ir skausmingomis detalėmis. Mes galime manyti, jog esame aukos, nužudytos ar žudančios, lydimos sėkmės ar nesėkmės.
- Ar daug gyvenimų mums skirta? - paklausiau.
- Kiek filmų tu matei?
- Oho!
- Filmai apie gyvenimą šioje planetoje, apie gyvenimą kitose planetose; viskas, kas turi erdvę ir laiką, yra tik filmas ir iliuzija, - dėstė jis. - Bet kol kas iš tų iliuzijų mes galime daug ko pasimokyti ir patirti malonumo, ar ne?
- Ar ilgai dar tęsis ši analogija su filmais, Donai?
- O kiek tu nori? Šį vakarą tu žiūrėjai filmą iš dalies todėl, kad aš norėjau jį pamatyti. Daugybė žmonių pasirenka savo gyvenimus todėl, kad jiems patinka kai ką nuveikti drauge. Šio vakaro filmo aktoriai yra vaidinę kartu ir kituose filmuose - "anksčiau" ar "vėliau" priklauso nuo to, kurį filmą matei pirmiausia, tu netgi gali juos matyti tuo pat metu skirtinguose ekranuose. Mes perkame bilietus į šiuos filmus, bet mokame už juos savo tikėjimu erdvės ir laiko realumu... Ir viena, ir kita yra fikcija, bet tas, kuris nenori mokėti šios kainos, negali atsirasti šioje planetoje ir išvis bet kurioje erdvės ir laiko sistemoje.
- Ar yra žmonių, kurie visai nėra gyvenę erdvėje ir laike?
- O ar yra žmonių, kurie niekad nevaikšto į kiną?
- Suprantu. Jie mokosi kitaip.
- Tu teisus, - pritarė jis, patenkintas manimi. - Erdvė ir laikas yra gana primityvi mokykla. Bet daugybė žmonių laikosi šios iliuzijos, nors ji nuobodi, ir jie nenori, kad šviesos salėje būtų uždegtos anksčiau laiko.
- Kas kuria šiuos filmus, Donai?
- Ar nekeista, kiek daug mes žinom, jei užuot klausę kitų, paklausiamo savęs? Kas kuria šiuos filmus, Ričardai?
- Mes patys, - atsakiau.
- Kas vaidina?
- Mes.
- Kas yra operatorius, kino mechanikas, kino teatro direktorius, kasininkas, platintojas ir kas visus juos prižiūri? Kas nevaržomas gali išeiti iš salės bet kuriuo filmo momentu, bet kada pakeisti jo scenarijų, tik panorėjęs žiūrėti tą patį filmą vėl ir vėl?
- Leisk man spėti, - tariau. - Kas tik nori.
- Ar tau negana tokios laisvės?

- Ir todėl filmai tokie populiarūs? Todėl, kad mes instinktyviai jaučiame, jog jie yra panašūs į mūsų pačių gyvenimus?
- Galbūt taip... galbūt ne. Argi tai labai svarbu? O kas yra kino projektorius?
- Protas, - spėjau. - Ne. vaizduotė. Tai mūsų vaizduotė, kad ir ką sakytum.
- O kas yra filmas? - atakavo jis toliau.
- Štai ir nežinau.
- Tai, ką sutinkame įsileisti į savo vaizduotę?
- Galbūt taip, Donai.
- Tu gali laikyti filmo ritę savo rankose, - aiškino jis, - ir jis visas - pradžia, vidurys, pabaiga - yra čia tą pačią akimirką, tą pačią milijoninę sekundės dalį. Filmas egzistuoja už laiko, kurį jis fiksuoja, ribų, ir jei žinai, koks tai filmas, dar prieš įeidamas į kino teatrą, bendrais bruožais numanai, kas turi nutikti: čia bus mūšių ir jaudulio, nugalėtojų ir pralaimėtojų, meilės nuotykių, nelaimių; tu žinai, kad visa tai įvyks. Bet tam, kad jis tave pagautų ir nusineštų, kad pasimėgautum juo iki valiai, turi įdėti juostą į kino projektorių ir leisti ją pro objektyvą minutę po minutės... Bet kuriai iliuzijai patirti reikia erdvės ir laiko. Taigi pažeri variokų, gauni bilieta, įsitaisai kuo patogiau ir užmiršti, kas vyksta už kino teatro sienų, ir tau prasideda kinas.
- Ir niekas iš tikrųjų nenukenčia? Vietoj kraujo pomidorų padažas?
- Ne, tai tikras kraujas, - tęsė jis. - Bet sprendžiant iš to, kaip jis veikia tikrąjį mūsų gyvenimą, galėtų būti ir pomidorų padažas...
- O tikrovė?
- Tikrovę yra dieviškai abejinga, Ričardai. Motinai nerūpi, ką žaisdamas vaidina jos vaikas; vieną dieną jis blogietis, kitą - gerietis. Esatis net nežino apie mūsų iliuzijas ir žaidimus. Ji žino tik Save ir mus, panašius į ją, tobulus ir išbaigtus.
- Nesu tikras, ar noriu būti tobulas ir išbaigtas. Kalbi apie nuobodulį...
- Pažvelk į dangų, - tarė jis, taip staigiai pakeisdamas temą, kad aš nejučia pakėliau akis į dangų. Ten aukštai draikėsi plunksniniai debesys, pirmieji mėnulio šviesos atšvaitai sidabrino jų kraštus.
- Nuostabus, - pasigėrėjau.
- Ar jis tobulas?
- Na, dangus juk visada tobulas, Donai.
- Tu nori pasakyti, kad dangus visada tobulas, nors ir keičiasi kas akimirką.
- Valio, aš šaunuolis. Taip!
- Ir jūra visada yra tobula, ir ji taip pat nuolat kinta, - kalbėjo jis. - Jei tobulumas būtų sąstingis, tai dangus virstų pelke! O Esatis - juk ne koks pelkės tilvikas!
- Ne koks pelkės tilvikas, - kartočiau suglumęs. - tobulas ir visą laiką kintantis. Taip. Sutinku.
- Tu su tuo sutikai jau seniausiais, jei kalbėsime laiko kategorijomis. Pasisukau į jį nesustodamas.
- Donai, ar tau nepabodo būti vien tik šiame matavime?
- Argi aš būnu tik šiame viename matavime? - nustebė jis. - O tu kaip?
- Kodėl viskas, ką aš sakau, yra klaidinga?
- Ar viskas, ką tu sakai, klaidinga? - tarė jis.
- Imu manyti, kad užsiimu ne savo reikalu.
- Gal užsiirsi nekilnojamoju turtu? - pasufleravo jis.
- Nekilnojamoju turtu arba draudimu.

- Prekyba nekilnojamoju turtu turi ateitį, jei tau ji rūpi.
 - Na gerai. Pajuokavau, - sušnekau aš. - Man nerūpi nei ateitis, nei praeitis. Greičiausiai turbūt tapsiu senu šaunių Iliuzijų Pasaulio Meistru. Atrodo gal kitą savaitę?
 - Na, Ričardai, tikiuosi, kad taip ilgai laukti nereikės.
- Atidžiai pažvelgiau į jį, bet jis nesišypsojo.

Devyni

Dienos visai susipynė. Mes skraidėme kaip visada, bet jau nebekreipiau dėmesio į miestelių pavadinimus ar į pinigus, kuriuos pelnėme iš keleivių. Tą vasarą ėmiau skirstyti pagal tai, ką išmokau, pagal pokalbius po skrydžių ir protarpiais įvykdavusius stebuklus, kol galiausiai sužinojau, kad jie - visai ne stebuklai.

*Įsivaizduok
visatą gražią,
teisingą
ir tobulą, -
sykį perskaičiau "Vadove". -
(daug laisvos vietos)*

*O tada būk tikras dėl vieno:
Esatis įsivaizdavo tai
kur kas geriau
nei tu.*

Dešimt

Popietė buvo rami... tik retkarčiais užklysdavo vienas kitas keleivis. Atokvėpio valandėlėmis lavinausi sklaidyti debesis.

Esu buvęs skraidymo instruktoriumi ir žinau, kad mokiniai visada paprasčiausius dalykus padaro be galo painius; puikiai tą suprantu, ir štai vėl esu mokinys, įnirtingai raukau kaktą ir spitrinu į savo kamuolinius taikinius. Šįkart man iš pradžių labiau būtų pravertusi teorija, o ne praktika. Šimoda gulėjo išsitiesęs po "Fleeto" sparnu ir dėjosi miegą. Lengvai stuktelėjau jam į ranką, ir jis atsimerkė.

- Nesugebu, - pasiskundžiau.
- Sugebi, - tarė jis ir vėl užsimerkė.

- Donai, aš bandžiau! Kai tik pagalvoju, kad tuoj pavyks, debesis vožia atgal ir išsipučia dar labiau nei anksčiau.

Jis atsiduso ir pakilo.

- Išrink man debesį. Ir, prašau, lengvesnį.

Pasirinkau trijų tūkstančių pėdų aukščio, iš pragaro išsiveržusį baltų dūmų kamuolį, didžiausią, niūriausią debesį visame danguje.

- Tasai virš siloso bokšto, tenai, - nurodžiau. - Tas, kuris ima tamsėti.

Jis tylėdamas sušnairavo į mane.

- Kodėl tu manęs taip nekenti?

- Prašau tavęs šito todėl, kad tu man patinki, Donai, - nusišypsojau aš. - Tau netinka užsiimti smulkmenomis. Jei nori, galiu išrinkti kokį nors mažesnį...

Jis vėl atsidūsėjo ir nusigrėžė į dangų.

- Pamėginsiu. Tai kurį?

Pažvelgiau, o debesis, tas pabaisa, nešantis milijonus tonų lietaus, jau buvo dingęs; jo vietoje žiojėjo tik nelygi mėlyno dangaus skylė.

- Tai bent! - susižavėjau.

- Vertas pastangų darbas... - pacitavo jis. - Kad ir kaip man patiktų priimti pagyrimus, kuriais mane apipili, turiu sąžiningai pasakyti: tai paprasta.

Jis linktelėjo į mažytį debesėlį virš galvos.

- Štai. Tavo eilė. Pasirengęs? Pirmyn.

Nužvelgiau menkutį dūmelį, o jis savo ruožtu - mane. Vaizdavausi jį pranykusį, regėjau tuščią vietą ten, kur jis buvo, bandžiau išgarinti jį karštais spinduliais, prašiau, kad persikeltų kur nors kitur, ir pamažu pamažu, per vieną minutę, per penkias, septynias minutes, debesis pagaliau dingo. Kiti debesys padidėjo, o manasis išnyko.

- Tu nesi labai greitas, - pašaipiai įvertino mane.

- Man pirmąkart pavyko! Aš tik pradėdau! Nežiūrint to, kad tai neįmanoma... na gerai, neįtikėtina, o tu tesumoji pasakyti, kad nesu labai greitas. Aš - šaunuolis, ir tu tai žinai!

- Nuostabu. Tu taip buvai prie jo prisirišęs, ir vis dėlto jis tau dingo.

- Prisirišęs! Aš atakavau tą debesį viskuo, kuo tik galėjau! Kamuoliniais žaibais, lazerio spinduliais, kalno aukščio dulkių siurbliu...

- Negatyvus prisirišimas, Ričardai. Jei tu tikrai nori iš savo gyvenimo pašalinti debesį, tau nereikia kelti triukšmo, tereikia atsipalaiduoti ir ištrinti jį iš savo mąstymo. Štai ir viskas.

Debesis nežino,

kodėl jis juda būtent

tokia kryptimi ir tokiu

greičiu!-

Štai ką perskaičiau "Vadove". –

Jis jaučia impulsą... štai

ta vieta, kur dabar reikia skrieti.

Bet dangus žino,

kodėl, kur ir kaip

skrieja debesys,

*Ir tu taip pat žinosi,
kai pakils pakankamai aukštai,
kad matytum už horizonto.*

Vienuolika

*Noras tau
visada duodamas
sykiu su jėgomis, kad jį
įgyvendintum.
Tačiau vis tiek tau
gali tekti paplušėti.*

Mes nusileidome didžiulėje ganykloje šalia trijų akru tvenkinio, toliau nuo miestų, kažkur ant Ilinojaus ir Indianos valstijų ribos. "Jokių keleivių, tai bus mūsų išėginė diena", - galvojau aš.

- Klausyk, - prabilo jis. - Ne, ne klausyk, o tiesiog stovėk ramiai ir stebėk. Tai, ką tuoj pamatysi, - visai ne stebuklas. Paskaityk branduolinės fizikos vadovėlį... vandeniu gali vaikščioti net vaikas.

Tai pasakęs jis pasisuko ir, tarsi nepastebėdamas vandens, nužingsniavo nuo kranto kelis jardus tvenkinio paviršiumi. Atrodė, tarsi tvenkinys būtų karštos vasaros sukeltas miržas virš akmeninio paviršiaus.

Jis tvirtai stovėjo ant vandens, nei pūslai neužliejo jo batų.

- Na, - paragino jis. - Ateik.

Aš regėjau tai savo akimis. Vadinas, tai buvo įmanoma, - jis ten stovėjo, ir aš nuėjau pas jį. Jaučiausi tarsi einąs skaidriu mėlynu linoleumu, ir aš nusijuokiau.

- Donaldai, ką tu sugalvojai?

- Tik rodau tau, ką kiekvienas anksčiau ar vėliau išmoksta, - atsakė jis, - o dabar ir tu jau įsimiklinai.

- Bet aš...

- Žiūrėk. Vanduo gali būti kietas, - jis treptelėjo koja, ir pasigirdo garsas tarsi trinktelėjus į akmenį, - arba ne. - Jis vėl treptelėjo, ir vanduo aptėškė mus abu.

- Pajutai? Pamėgink pats.

- Kaip greitai mes priprantame prie stebuklų! Nepraėjo nė minutė, o aš jau ėmiau manyti, kad vaikščioti vandeniu įmanoma, natūralu... ir išvis, kas čia tokio?

- Bet jei vanduo dabar kietas, kaip jį galime gerti?

- Taip pat, kaip ir juo vaikščioti, Ričardai. Jis nėra kietas, ir jis nėra skystas. Tu ir aš nusprendžiame, koks jis mums bus. Jei nori, kad vanduo būtų skystas, galvok, kad jis skystas, veik, tarsi jis būtų skystas, gerk jį. Jei nori, kad jis būtų oras, elkis taip, tarsi jis būtų oras, įkvėpk jo. Pabandyk.

Galbūt, pamaniau, tai susiję su tobulos sielos buvimu greta. Galbūt šiems dalykams leidžiama vykti tam tikru spinduliu, per kokias penkiasdešimt pėdų aplink juos...

Priklaupiau ant paviršiaus ir kyštelėjau ranką į vandenį. Skysta. Tada atsiguliau, panėriau veidą į jo mėlį ir patikliai įkvėpiau. Atrodė, jog kvėpuoju šiltu skystu deguonimi,

nejaučiau jokio dusulio ar sunkumo. Atsisėdau ir klausiamai pažvelgiau į Doną tikėdamasis, kad jis be žodžių supras, kas sukasi mano mintyse.

- Kalbėk, - padaršino jis.

- Kodėl turiu kalbėti?

- Nes tai, ką nori pasakyti, tiksliau galima išreikšti žodžiais. Kabėk.

- Jei mes galim vaikščioti vandeniui ir kvėpuoti juo, ir gerti jį, kodėl to paties negalime padaryti su žeme?

- Taip. Gerai. Tuoju pamatysi...

Jis lengvai nuėjo į krantą, tarsi vaikščiodamas po nutapytą ežerą. Bet kai jo pėda palietė žemę, smėlį ir žolę, jis ėmė grimzti, kol, lėtai paėjęs kelis žingsnius, iki pečių paniro į žemę ir žolę. Tarytum tvenkinys staiga būtų tapęs sala, o žemė pavirtusi jūra. Jis kiek paplaukiojo pievoje, taškydamasis tamsiais dideliais purslais, paskui iškilo į paviršių, tada atsikėlė ir nužingsniavo juo. Staiga aš vėl išvydau stebuklą - žmogų vaikstantį žeme! Aš stovėjau ant tvenkinio ir ėmiau ploti jam. Jis nusilenkė ir paplojo man.

Priėjau prie tvenkinio krašto, pradėjau įsivaizduoti, kad žemė skysta, ir paliečiau ją bato galu. Žolėje ratilais pasklido bangelės. Kokio gylio čia žemė? Vos nepaklausiau to garsiai. Žemė bus tokio gylio, kokio aš norėsiu. Dvi pėdos, pagalvojau, čia bus dviejų pėdų gylis, ir aš ją perbrisiu.

Pasitikinčiai žengiau į krantą ir akimirksniu prasmegau aukščiau galvos. Po žeme buvo juoda, baisu, ir aš, sulaikęs kvapą, grūmiausi, kad iškilčiau į paviršių, stengdamasis užsikabinti už kieto vandens, įsitverti tvenkinio krašto.

Jis sėdėjo ant žolės ir juokėsi.

- Tu - nepaprastas mokinys, žinai?

- Aš visai ne mokinys! Ištrauk mane iš čia!

- Pats išsiropšk.

Lioviausi stengtis. Įsivaizduosiu, jog žemė kieta ir galėsiu išlipti. Taip padariau. Išvydau ją esant kietą... ir išlipau išsitepliojęs juodu purvu nuo galvos iki kojų.

- Žmogau, tu tikrai išsipurvinai!

Ant jo paties mėlynų marškinių ir džinsų nebuvo nė dėmelės, nė dulkelės

- Aaaa! - Purčiau žemę iš plaukų, iš ausų. Galiausiai švystelėjęs savo piniginę ant žolės, įbridau į skystą vandenį ir ėmiau paprasčiausiai praustis. - Žinau, yra geresnis švarinimosi būdas.

- Taip, yra geresnis būdas.

- Žinoma, nesakyk jo man. Sėdėk sau ten ir kikenk, o aš ir pats kaip nors susiprotėsiu.

- Gerai.

Po to turėjau šliuksėdamas eiti prie "Fleeto" ir persirengti. Šlapius drabužius sudžioviau ant sparnų atotampų.

- Ričardai, nepamiršk, ką šiandien nuveikei. Lengva pamiršti praskaidrėjimo momentus ir imti manyti, jog tai buvo tik sapnas ar seniai įvykęs stebuklas. Kas gera - ne stebuklas, kas puiku - ne sapnas.

- Pats tvirtinai, kad pasaulis yra sapnas, ir kad kartais jis būna puikus. Saulėlydis. Debesys. Dangus.

- Ne. Jų pavidalas - sapnas. O grožis realus. Jauti skirtumą?

Linktelėjau beveik suprasdamas. Vėliau vogčiomis žvilgtelėjau į "Mesijo vadovą".

*Pasaulis
tai tavo pratybų sąsiuvinis, puslapiai,
kuriuose tu atlieki pratimus.
Jis nėra realus,
nors tu gali išreikšti ten realybę,
jei nori.
Tu taip pat laisvai gali rašinėti
nesąmones arba melagystes,
arba išplėšti puslapius.*

Dvylika

*Pirmąpradė
nuodėmė - tai
riboti Esatį.
Nedaryk to.*

Buvo gaivi šilta popietė, liūtys liovėsi, o šaligatviai, kuriais žingsniavome iš miesto, tviskėjo šlapi.

- Tu juk gali pereiti kiaurai sienas, Donai?

- Ne.

- Kai tu sakai "ne", o aš žinau, kad gali, vadinasi, tau nepatinka, kaip aš paklausiau.

- Mes labai pastabūs, ar ne? - šyptelėjo jis.

- Problema -ėjimas ar sienos?

- Taip, ir ne tik. Savo klausimu tu iškart nusprendi, kad aš iš vienos konkrečios vietos turėčiau judėti į kitą. Šiandien aš nenusiteikęs sutikti su tavo prielaidomis apie mane.

Aš susiraukiau. Jis žinojo, ko klausiau. Kodėl iškart man neatsako tiesiai, kaip jis tai daro.

- Šitaip aš bandau padėti tau tiksliau formuluoti mintis, - paaiškino ramiu balsu.

- Puiku. Tu gali sudaryti įspūdį, jog jei tik to nori, pereini kiaurai sieną. Ar taip geriau?

- Taip. Geriau. Bet jei nori būti visiškai tikslus...

- Nesakyk man. Žinau, kaip tai išreikšti. Štai mano klausimas. Kaip tau pavyksta ribotą tapatumo pojūčio iliuziją, kurią tikėjimas ištisine erdve ir laiku įvardija kaip "kūnas", priversti prasiskverbti per materialios kliūtis iliuzija, vadinamą "siena"?

- Šaunuolis! - pagyrė jis. - Kai tu tinkamai iškeli klausimą, atsakymas gimsta savaime, ar ne?

- Ne, į šį klausimą aš neturiu atsakymo. Kaip tu pereini kiaurai sienas?

- RIČARDAI! Jau buvai beveik beatsakas, o paskui vėl viską sugadinai! Aš negaliu žengti kiaurai sienas... Kai tu taip sakai, darai prielaidą apie dalykus, kurių aš nepripažįstu, o jei pripažinčiau, atsakyčiau: "Aš negaliu".

- Bet sunku viską taip tiksliai išdėstyti, Donai. Argi tu nežinai, ko aš noriu paklausti?

- Ir vien todėl, kad kas nors yra sunku, tu nebandai to padaryti? Išmokti vaikščioti iš pradžių taip pat nebuvo lengva, bet tu pasipraktikavai, ir dabar, žiūrint į tave, atrodo, jog tai visai paprasta.

Atsidusau.

- Gerai, pamiršk mano klausimą.
- Aš jį pamiršiu. Bet paklausiu štai ko: o tu gali? - Jis žvelgė į mane kuo nerūpestingiausiai.
- Taigi tu sakai, kad kūnas - iliuzija, siena - iliuzija, reali tik asmenybės savimonė ir kad jokios iliuzijos nėra jai kliūtis.
- Aš to nesakiau. Tu pats tai minėjai.
- Bet tai tiesa.
- Žinoma, - patvirtino jis.
- Kaip tu tai darai?
- Ričardai, tau nieko nereikia daryti. Tu įsivaizduoji, jog tai jau padaryta ir viskas.
- Skamba paprastai.
- Tai kaip vaikščiojimas. Paskui stebiesi, kodėl tau atrodė, kad bus sunku išmokti.
- Donai, pereiti per sieną man dabar nėra sunku - tai visiškai neįmanoma.
- O gal manai, kad jei pakartosi "neįmanoma" tūkstantį kartų, tai sudėtingi dalykai staiga taps paprasti?
- Atleisk. Tai įmanoma, ir man tai pavyks, kai ateis laikas.
- Žmonės, jis vaikšto vandeniui, bet yra nusiminęs, kad nepereina kiaurai sienų.
- Tai buvo lengva, o šitai...
- Įrodinėk, jog esi ribotų gabumų, ir tikrai toks būsi, - išdainavo jis. - Ar ne tu prieš savaitę plaukiojai žeme?
- Na taip.
- Ar siena nėra tik vertikali žemė? Ar tau svarbu, kuria kryptimi driekiasi iliuzija? Horizontalios iliuzijos įveikiamos, o vertikalios - ne?
- Manau, tu baigi įtikinti mane, Donai.
Jis pažvelgė į mane ir nusišypsojo.
- Kai tik aš tave įtikinsiu, bus pats laikas palikti tave neilgam vieną.
Miesto pakraštyje stūksojo didelis pašarų ir grūdų sandėlis, sumūrytas iš oranžinių plytų. Atrodė, tarsi Donas būtų nusprendęs prie lėktuvų grįžti kitu keliu, pasukdamas į skersgatvį, kad nukirstų kampa. Trumpiausias kelias vedė per plytų sieną. Jis staigiai pasuko į dešinę, ir sieną, - ir dingo. Dabar manau, kad jei būčiau pasukęs išsyk su juo, galėjau ir aš ja pereiti. Bet aš tik sustojau ant šaligatvio ir pažvelgiau į vietą, kur anksčiau buvo jis. Kai ištiesęs ranką paliečiau plytas, jos buvo kietos.
- Kada nors, Donaldai, - tariau. - Kada nors...
Ir vienas nukulniavau prie lėktuvų aplinkiniu keliu.
- Donaldai, - iškart pristojau nukakęs į lauką, - aš padariau išvadą, kad tu paprasčiausiai negyveni šiame pasaulyje.
Jis nusteбęs pažiūrėjo į mane nuo lėktuvo sparno viršaus, kur mokėsi pilti benzina į baką.
- Žinoma ne. Ar gali man nurodyti ką nors, kas gyvena?
- Ką? Tu klausi, ar aš galiu nurodyti ką nors, kas gyvena? Aš! Aš gyvenu šiame pasaulyje!
- Puiku, - pagyrė jis, tarsi man būtų savarankiškai pavykę atskleisti didelę paslaptį. - Primink man, kad šiandien perku tau priešpiečius... Aš žaviuosi, kad tu niekad nesiliauji mokėsis.
Suglumau. Jis nebuvo sarkastiškas ar ironiškas; jis tai ištarė visai rimtai.
- Ką tu nori pasakyti? Žinoma, aš gyvenu šiame pasaulyje. Aš ir dar kokie keturi milijardai kitų žmonių. Tai tu...

- O Dieve, Ričardai! Tu rimtai! Priešpiečiai atšaukiami. Jokių hamburgerių, pieno kokteilių, visiškai nieko! O aš pamaniau, kad perpratai, kas esmingiausia. - Jis nutilo ir pažvelgė į mane su piktu gailėsčiu. - Tu esi tuo įsitikinęs. Tu gyveni tame pačiame pasaulyje, kaip, tarkime biržos makleris? Spėju, kad tavo gyvenimą ką tik pakeitė ir pavertė aukštyrų kojoms naujoji vertybinių popierių komisijos politika - privaloma akcijų paketų peržiūra, investuotojams praradus daugiau kaip penkiasdešimt procentu investicijų vertės. Tu gyveni tame pačiame pasaulyje, kaip ir profesionalus šachmatininkas? Tuomet ką tu veiki Meitlando pievoje, Ohajo valstijoje, kai šią savaitę Niujorke prasideda atviras šachmatų turnyras, kai Petrosianas, Fišeris ir Braunas Manhetene lošia dėl pusės milijono dolerių premijos? Tu, kuris 1929-ųjų biplaną "Fleet" nutupdė fermerio lauke, kuriam nėra nieko svarbiau, kaip gauti fermerio leidimą, kuriam rūpi tik žmonės, norintys dešimt minučių paskraidyti, "Kinnerio" lėktuvų motoro priežiūra ir kurį yra apėmusi mirtinos krušos baimė... Kiek, anot tavęs, tavo pasaulyje gyvena žmonių? Tu sakai, tavo pasaulyje gyvena keturi milijardai žmonių? Tu stovi ten ant žemės ir teigi man, kad keturi milijardai žmonių gyvena ne keturiuose milijarduose skirtingų pasaulių, - ar tai ketini man įrodyti? - Nuo greito kalbėjimo jis ėmė dusti.

- Aš jau beveik jutau tą hamburgerį su burnoje tirpstančiu sūriu... - atsidusau aš.

- Deja! Aš mielai būčiau tave pavaišinęs. Bet dabar baigta, užmiršk.

Nors tai buvo paskutinis kartas, kai apkaltinau jį, jog jis negyvena šiame pasaulyje, man prireikė nemažai laiko, kol supratau žodžius, ties kuriais atsivertė "Vadovas":

*Jei tu kiek pasistengsi ir įsivaizduosi
esąs išgalvotas, suprasi, kad
išgalvoti personažai kartais yra
tikresni už žmones, turinčius kūną
ir platančią širdį.*

Trylika

*Tavo sąžinė -
tavo egoizmo
sąžiningumo matas.
Klausykis jos
atidžiai.*

- Mes visi esame laisvi daryti ką tik norime, - pareiškė jis tą naktį. - Ar tai nėra paprasta, suprantama ir aišku? Ar tai nėra didysis būdas valdyti Visatą?

- Beveik. Tu pamiršai gan svarbią šio teiginio dalį, - patikslinau aš.

- Kokią?

- Mes visi esame laisvi daryti tai, ką norime, kol nekenkiame kam nors kitam, - papriekaištavau. - Žinau, kad tu tą norėjai pasakyti, bet turėtum garsiai ištartį, ką turi omenyje.

Staiga tamsoje pasigirdo nerangių žingsnių šlamsėjimas, ir aš skubiai pažvelgiau į Doną.

- Ar girdi?

- Taip. Atrodo, tarsi kažkas ten būtų...

Atsikėlęs nuėjo į tamsą. Staiga jis nusijuokė, pasakė vardą, kurio aš nenuklausiau.

- Nieko tokio, - girdėjau jį sakant. - ne, mes džiaugtumės tave matydami... nėra reikalo stoviniuoti čia... eikšen, tu esi laukiamas, tikrai...

Nepažįstamasis kalbėjo su stipriu akcentu, ne visai rusišku ir ne čekišku, greičiau transilvanišku.

- Ačiū. Nenoriu įsipiršti į jūsų draugiją...

Vyras, kurį jis atsivedė į laužo šviesą, buvo - na, buvo neįprasta jį sutikti vidurio Vakarų naktį. Mažas, liesas, gąsdinančios išvaizdos, primenantis vilkolakį vyriškis buvo pasipuošęs vakarine eilute, juodu apsiaustu su raudono atlaso pamušalu. Šviesoje jis jautėsi nejaukiai.

- Ėjau pro šalį, - teisinosi jis. - Šis laukas - trumpiausias kelias į mano namus.

- Tikrai? - Šimoda netikėjo tuo tipu, žinojo, kad jis meluoja, ir sykiu iš visų jėgų stengėsi nenusikvatoti. Aš vyliausi netrukus viską suprasiaš.

- Įsitaisykite patogiau, - pasiūliau aš. - Gal galime kuo nors jums padėti? - Iš tikrųjų nejučiau jokio noro būti paslaugus, bet jis taip gūž4si, tad reikėjo, kad jis bent kiek atsipalaiduotų.

Jis nužvelgė mane su beviltišku vypsniu, nuo kurio mane nupurtė šaltukas.

- Taip, jūs galite man pagelbėti. Man tai labai svarbu, kitaip neprašyčiau. Ar galiu siurbtelėti jūsų kraujo? visiškai nedaug. Tai mano maistas, man reikalingas žmogaus kraujas...

Gal dėl visko buvo kaltas akcentas - jis ne per geriausiai mokėjo angliškai arba aš nesupratau jo žodžių, bet pašokau ant kojų greičiau nei kada nors per daugelį mėnesių, tuo staigiu judesiu šasteldamas į laužą kuokštus šiaudų.

Vyriškis žengė atstupstas. Apskritai aš nebūnu agresyvus, bet esu gan augalotas ir galėjau pasirodyti grėsmingas. Jis nusisuko.

- Sere, atleiskite! Atleiskite! Prašau pamiršti, ką sakiau apie kraują. Bet matote...

- Ką ten kalbate? - nuo išgąščio buvau dar nuožmesnis. - Ko, po velnių, jums reikia, misteris? Nežinau, kas jūs esate, gal jūs koks VAM...?

Šimoda pertraukė mane anksčiau, nei ištariau tą žodį.

- Ričardai, mūsų svečias kalbėjo, o tu neleidai užbaigti. Prašom tęsti, sere; mano draugas truputį nekantrus.

- Donaldai, - bandžiau paaiškinti, - šis vyrutis...

- Nusiramink!

Šitai mane taip nustebino, kad nusiraminau ir su tam tikra baime klausiamai pažvelgiau į tą vyriškį, ištrauktą iš jam įprastos tamsos į mūsų laužo šviesą.

- Prašau suprasti mane. Aš nekaltas, kad gimiau vampyru. Nepasisekė. Turiu nedaug draugų. Bet man kasnakt būtinai reikia nedidelio kiekio šviežio kraujo, kitaip raitausi iš baisaus skausmo, o jei negaunu jo ilgiau, nebegaliu gyventi! Prašau, man labai skaudės, aš mirsiu, jei jūs neleisite man pasiurbti jūsų kraujo - visai nedaug, daugiau kaip pintos man nereikia.

Jis žengė link manęs laižydamosis lūpas, turbūt manydamas, kad Šimoda kažkaip mane valdo ir privers mane paklusti.

- Dar žingsnis, ir kraujo bus tikrai. Misteri, jei tik mane paliesite, mirsite...

Nebūčiau jo užmušęs, bet norėjau jį bent sustabdyti. Jis turbūt patikėjo manimi, nes sustojo ir atsiduso. Tada pasisuko į Šimodą.

- Ar tu įrodei, ką norėjai?

- Manau, taip. Ačiū.

Vampyras dirstelėjo į mane ir nusišypsojo visiškai atsipalaidavęs, didžiai patenkintas savimi, kaip aktorius scenoje pasibaigus vaidinimui.

- Aš negersiu tavo kraujo, Ričardai, - prašeko jis draugiškai tobula anglų kalba, be jokio akcento. Ir tiesiog mano akyse ėmė nykti, tarsi jo viduje kas būtų išjungęs šviesą... po penkių sekundžių jis pranyko.

Šimoda vėl įsitaisė prie ugnies.

- Labai džiaugiuosi, kad tu neketinai padaryti to, ką sakei!

Aš tebedrebėjau dėl adrenalino pertekliaus, pasiryžęs kautis su monstru.

- Donai, nesu tikras, jog tam tinku. Gal tu geriau pasakysi, kas čia dedasi. Pavyzdžiui, kas... tai buvo?

- Tai buvo vampyras iš Transilvanijos, - ištarė jis su dar didesniu akcentu nei ta būtybė. - Arba tiksliau - tai buvo vampyro iš Transilvanijos mintinė forma. Jei nori ką nors įrodyti, o manai, kad tavęs neklauso, təkstelk jiems mintinę formelę, kad pademonstruotum, ką nori pasakyti. Ar manai, kad persistengiau - tas apsiaustas ir iltys, ir akcentas? Ar jis labai tave išgąsdino?

- Apsiaustas klasiškas, Donai. Bet jis pats labai jau šabloniškas, groteskiškas... Man visai nebuvo baisu.

Jis atsikvėpė.

- Na gerai. Bet tu supratai, ką aš norėjau pasakyti, o tai svarbiausia.

- Ką tu norėjai pasakyti?

- Ričardai, kai tu buvai toks įnirtęs ant mano vampyro, darei tai, ką norėjai, net jei žinotai, kad tai jam pakenks. Jis net pasakė tau, kad jis jausis labai blogai, jei...

- Jis ruošėsi siurbti mano kraują!

- Tą mes darome kaskart, kai sakome žmonėms, jog mums nutiks kažkas bloga, jei jie nesielgs taip, kaip mes norime.

Aš ilgam nutilau, vis mažiau apie tai. Visada maniau, kad galime daryti, ką norime, jei tik nekenkiame kitam, bet taip, matyt, nėra. Kažko trūksta.

- Tave trikdo tai, - toliau dėstė jis, - kad vadovaujiesi nuostata, kuri gyvenime yra neveiksminga. Ta nuostata - tai tavo įsitikinimas: "Kad tik nepakenčiau kam nors kitam". Tik mes patys renkamės, ar jaustis užgautiems, įskaudintiems, ar ne. Sprendžiame mes, ir niekas kitas. Juk sakė tau manasis vampyras, kad jam pakenksi, jei neišpildysi jo prašymo? Tai jo sprendimas, kad jam bus blogai, jo pasirinkimas. O tai, ką tu darai, susidūręs su kito norais, yra tavo sprendimas, tavo pasirinkimas: duoti jam kraujo, nekreipti į jį dėmesio, surišti, perverti jam širdį mediniu kuolu. Jis savo ruožtu gali priešintis koku tik nori būdu. Ir taip kiekvieną akimirką - pasirinkimai, pasirinkimai...

- Šitaip galvojant...

- Klausyk, - jis man neleido įsiterpti, - tai svarbu. Mes visi. Esame. Laisvi. Daryti. Ką tik. Norime.

Keturiolika

*Bet kuris žmogus tavo gyvenime atsiranda,
visi tavo gyvenimo įvykiai įvyksta todėl,
kad tu juos prisišaukei.
Pats turi ir nutarti,
ką su jais darysi.*

- Ar tau nebūna ilgu vienam, Donai? - mes sėdėjome kavinėje Rajersone, Ohajo valstijoje, kai man dingtelėjo toks klausimas.

- Aš stebiuosi, kad tu...

- Ša, - neleidau įsiterpti aš. - Aš nebaigiau savo klausimo. Ar tu niekad nepasijunti truputį vienišas?

- Ką tu sau manai...

- Palauk. Visi šie žmonės - mes juk matom juos tik kelias minutes. Kartais minioje šmėkšteli veidas, kokia nors žavi skaisčiaakė, dėl kurios norisi čia pasilikti, pasisveikinti, pakalbinti ją. Bet ji paskraido su manim dešimt minučių, jei tik tam ryžtasi, ir dingsta, o kitą dieną aš jau lekiu į Šelviblį ir niekad jos nebeišvystu. Aš vėl vienišas, man ilgu. Bet spėju, kad negaliu rasti pastovių draugų, nes pats nesu tokiai draugystei pribrendęs.

Jis tylėjo.

- O gal jau galėčiau?

- Dabar galiu kalbėti?

- Manau, taip.

Hamburgeriai šioje kavinėje buvo iki pusės įvynioti į plonytį sviestinį popierių, ir ėmus juos išvynioti, visur pabiro sezamo sėklytės, kurios, atrodo, visai nereikalingos, bet šiaip hamburgeriai buvo skanūs. Jis kurį laiką valgė tylomis, tą patį dariau ir aš spėliodamas, ką jis pasakys.

- Žinai, Ričardai, mes esame magnetai, ar ne? Ne, ne magnetai, o geležis, apvyniota variniu laidu, ir galime kada tik norime įsimagnetinti. Leisdami savo vidinę įtampą laidu, galime pritraukti ką tik norime. Magnetui nerūpi, kaip jis veikia. Jis yra toks, koks yra, ir dėl savo prigimties vienus daiktus traukia, o kitus palieka neliestus.

Sukramčiau keptos bulvės griežinėlį ir rūsčiai pažvelgiau į jį.

- Tu pamiršti vieną dalyką. Kaip man tai padaryti?

- Tau nieko nereikia daryti. Kosminis dėsnis, atsimeni? Toks traukia tokį. Tiesiog būk tu, kas esi - ramus, tyras ir šviesus. Viskas įvyksta savaime. Kai švytime visa savo esybe, kiekvieną minutę savęs klausdami, ar tikrai norime šitaip elgtis, ir veikiame tik nuoširdžiai atsakę "taip", tai savaime atstumiamo nuo savęs negalinčius nieko iš mūsų išmokti ir pritraukiame galinčius, taip pat ir tuos, iš kurių patys turime ko pasimokyti.

- Bet tuo reikia labai tikėti, o kol šitaip nėra, jautiesi ganėtinai vienišas.

Kramsnodamas savo hamburgerį, jis keistai nužiūrėjo mane.

- Apie tikėjimą niekus tauški. Jokio tikėjimo nereikia. Reikia tik vaizduotės.

Jis švariai nuvalė mūsų stalą, pastūmė į šoną druską ir pagruzdintas bulves, kečupą, šakutes ir peilius, ir man darėsi smalsu, kas čia įvyks, kas bus materializuota tiesiai man prieš akis.

- Jei tavo vaizduotė nors tokia kaip ši sezamo sėklytė, - tarė jis, dėdamas sėklą kaip pavyzdį į nuvalytos vietos vidurį, - tau įmanoma viskas.

Žvilgtelėjau į sezamo sėklą, paskui į jį.

- Būtų gerai, jei jūs, mesijai, susirinktumėte ir susitartumėte, ką kalbėti. Aš maniau, kad turiu pasikliauti tikėjimu, kai visas pasaulis stoja prieš mane.

- Ne. Savo laiku norėjau ištaisyti šią klaidą, bet, pasirodo, - ne taip paprasta. Prieš du tūkstančius, penkis tūkstančius metų mesijai neturėjo žodžio "vaizduotė", ir žodis "tikėjimas" buvo geriausias, kokį jie galėjo sugalvoti nemažam ceremoningų pasekėjų būriui. Be to, jie neturėjo sezamo sėklų.

Aš tikrai žinojau, kad sezamo sėklų tuomet būta, bet praleidau šį melą negirdomis.

- Ar man reikia įsivaizduoti šią trauką? Įsivaizduoti, kaip kokias nors išmintinga mistinė gražuolė išnyra tarp keleivių pievoje prie Taragono, Ilinojaus valstijoje? Galiu tai padaryti, bet tai bus tik mano įsivaizdavimas, ir nieko daugiau.

Jis beviltiškai pažvelgė į dangų, kurį tuo tarpu atstoja kavinės "Emas ir Edna" skardinės lubos ir neoninės šviesos.

- Tik įsivaizdavimas? Na, žinoma, tai tavo vaizduotės žaismas! Ir šis pasaulis yra tik tavo vaizduotės padarinys, ar pamiršai? Kokios tavo mintys, tokia ir patirtis; Kaip žmogus galvoja apie save, toks ir yra; Ko bijai, tas tau ir nutinka; Mąstyk - ir praturtėsi: štai tau kūrybinės vaizduotės smagumas ir nauda; Geriausias būdas susirasti draugų - būti tuo, kuo esi. Tavo vaizduotė nė kiek nepaliečia Esaties ir nė kiek nepaveikia tikrovės. Bet mes juk kalbame apie kino pasaulį ir jo herojų gyvenimus - kiekviena jų sekundė yra iliuzija ir vaizduotės padarinys. Visa tai - sapnai, kupini simbolių, kuriuos mes sapnuojame nemiegodami ir patys sukeliame savo vaizduotėje.

Jis padėjo šakutę ir peilį į vieną liniją, tarsi tiesdamas tiltą tarp savęs ir manęs.

- Nori žinoti, kokias tavo sapnų prasmės? Juk tu, kai nemiegi, taip pat regi tave supančius daiktus ir klausai, ką jie reiškia. Kad ir kur būtum, tu visur matai savo lėktuvus.

- Turbūt taip. - norėjau, kad jis sulėtintų tempą, nesuverstų man visko iš karto; mylia per minutę - per didelis greitis naujoms idėjoms suvokti.

- Jei tu sapnuotum lėktuvus, ką jie tau reikėtų?

- Nagi laisvę. Sapnuodamas lėktuvus, aš pabėgu nuo realybės, skrendu ir išsilaisvinu.

- Ar nori dar aiškiau? Sapnai nemiegant yra tas pat - noras tapti laisvam nuo visko, kas tave pančioja - rutinos, autoritetų, nuobodulio, žemės traukos.

Tu dar nesuvokei, kad jau esi laisvas ir kad visada toks buvai. Bet jei tavo vaizduotė tokia kaip kelios sezamo sėklos... tu jau esi visagalis burtininkas, kuriąs savo gyvenimą. Tik įsivaizdavimas! Ką pasakysi?

Padavėja, šluostydama indus, kartkartėmis keistai dirsčiojo į Doną klausydama pokalbio ir spėliodama, kas jis toks.

- Žodžiu, tu niekad nepasijauti vienišas, Donai? - paklausiau.

- Nebent pats to norėčiau. Turiu draugų kitų matavimų pasaulyuose. Jie kartais mane aplanko. Ir tu turi.

- Ne. Aš turiu omeny mūsų matavimų pasaulį, šį mūsų menamą pasaulį. Parodyk man, ką nori pasakyti, pademonstruok tokios traukos stebuklėlį... Noriu ir aš išmokti.

- Tai tu man parodyk, - tarė jis. - Kad kas nors ateitų į tavo gyvenimą, turi įsivaizduoti, jog jis jau yra jame.

- Ką įsivaizduoti? Savo puikiąją ledi?

- Bet ką. Ledi vėliau. Iš pradžių - ką nors paprastesnį.

- Pradėti jau dabar?

- Taip.

- Gerai... Mėlyna plunksna.

Jis suglumęs sužiuro į mane.

- Ričardai, kokia mėlyna plunksna?

- Taigi pats sakei - bet ką, tik ne ledi, ką nors paprastesnį.

Jis truktelėjo pečiais.

-Puiku. Mėlyna plunksna. Įsivaizduok plunksną. Aiškiai. Kiekvieną jos liniją, kraštelį, galiuką, išpešiotus V formos plyšius, pūkus aplink drūtgalį. Tik minutėlę. Pakaks ir tiek. Užsimerčiau ir išvydau mintyse vaizdą - penkių colių ilgio plunksną, pereinamų spalvų, nuo melsvos iki sidabrinės kraštuose, šviesiai spindinčią, plaukiojančią tamsoje.

- Jei nori, apgaubk ją auksine šviesa. Ji naudojama gydant, bet apsitarnauja ir pritraukimui.

Apgaubiau savo plunksną auksiniu švytėjimu.

-Padariau.

- Na štai. Gali dabar atsimerkti.

Atmerkiau akis.

- Kur mano plunksna?

- Jei tu aiškiai ją įsivaizdavai, tai šiuo momentu ji jau it kulka lekia pas tave.

- Mano plunksna? Kulka?

- Perkeltine prasme, Ričardai.

Visą tą popietę laukiau, kada pasirodys plunksna, bet veltui. Ir tik vakarieniaudamas, šveisdamas karštą sumuštinį su kalakutiena, išvydau ją. Piešinys ir smulkus užrašas ant pieno pakelio: Įpakuota "Mėlynos plunksnos pieninėje", Brajanas, Ohajo valstija.

- Donai! Mano plunksna!

Jis pažvelgė ir patraukė pečiais.

- Maniau, kad tu nori tikros plunksnos.

- Na, naujokui tiks bet kokia, ar ne taip?

- Ar tu įsivaizdavai plunksną visiškai vieną ar taip, tarsi laikytum ją rankoje?

- Visiškai vieną.

- Tada viskas aišku. Jei tu nori būti kartu su tuo, ko šaukiesi, turi įsivaizduoti tame paveiksle ir save. Atleisk, kad nepasakiau.

Mane apėmė pamėkliškai keistas jausmas. Pavyko! Aš sąmoningai pirmąkart prisišaukiau daiktą!

- Šiandien plunksna, - džiūgavau, - rytoj pasaulis!

- Būk atsargus, Ričardai, - perspėjo jis, - gali pasigailėti...

Penkiolika

*Tiesa,
kurią skelbi,
neturi nei praeities,
nei ateities.
Ji yra,
ir to pakanka.*

Gulėjau ant nugaros po savo "Fleetu", valydamas tepalą nuo apatinės fuzeliažo dalies. Kažkodėl dabar variklis leido mažiau tepalo nei anksčiau. Šimoda paskraidino vieną keleivį, paskui prisėdo ant žolės šalia manęs.

- Ričardai, kaip tu gali tikėtis nustebinti pasaulį, kai visi aplink pluša, kad užsidirbtų pragyvenimui, o tu kasdien kaip plevėsa lakstai su savo aplūžusiu biplanu ir skraidini keleivius? - Jis vėl tikrino mane. - Tai klausimas, kurį tau užduos ne kartą.

- Nustok, Donaldai. Pirma, aš gyvenu ne tam, kad nustebinčiau pasaulį. Gyvenu, kad būčiau laimingas.

- Puiku. O antra?

- Antra, kad pragyventų, kiekvienas gali dirbti ką tik nori. Trečia, atsakomybė - tai sugebėjimas atsakyti už tą savo gyvenimo būdą, kurį pasirinkai. Yra tik vienas asmuo, kuriam turime atsiskaityti, žinoma, tai yra...

- ...mes patys, - užbaigė Donas, atsakydamas įsivaizduojamai aplink mus sėdinčiųjų ieškotojų miniai.

- Mes neprivalome atsiskaityti net patys sau, jei mums tai nepatinka... nėra nieko bloga būti neatsakingam. Bet daugeliui iš mūsų įdomu žinoti, kodėl mes elgiamės taip, o ne kitaip, kodėl pasirenkame stebėti paukštį ar užminti ant skruzdėlės, ar dirbti dėl pinigų nors ir nemielą darbą - kalbėjau aš ir stabtelėjęs paklausiau. - Ar ne per ilgai šneku?

Ji linktelėjo:

- Per ilgai.

- Gerai... Kaip tu tikiesi nustebinti pasaulį... - Išlindau iš po lėktuvo ir nusprendžiau atsipūsti sparnų pavėsyje. - O jei pasakysiu, kad leidžiu pasauliui gyventi, kaip jam norisi, o sau - kaip man norisi?

Jis, didžiudamasis manimi, nušvito laiminga šypsena.

- Pakalbėta kaip tikro mesijo! Paprastai, tiesiai ir įsimenamai, be to yra apie ką pamastyti.

- Išbandyk mane dar ko nors paklausdamas.

Buvo tikrai malonu stebėti, kaip dirba mano protas, ieškodamas atsakymo į iškeltą klausimą.

- Mokytojai, - kreipėsi jis, - aš noriu būti mylimas, aš geras, elgiuosi su kitais taip, kaip norėčiau, kad jie su manimi elgtųsi, bet vis tiek neturiu draugų ir esu vienišas. Ką man daryti?

- Nenutuokiu, - tariu. - Neturiu ką tau pasakyti.

- KĄ?

- Tai tik pokštas, Donai, vakarui pagyvinti. Tik nekaltas nukrypimas nuo temos.

- Tu geriau būk atsargesnis taip gyvindamas vakarus. Žmonėms, kurie kreipiasi į tave patarimo jų problemos - ne juokai ir ne žaidimai, nebent jie būtų daug pasiekę dvasiškai

tobulėdami, bet tokie ir patys žinos esą sau mesijai. Tau duodami atsakymai, taigi, išsakyk juos garsiai. Pabandyk tik pasakyti "Nenučiuokiu" ir pamatysi, kaip greitai minia supleškins tave ant laužo.

Aš išdidžiai išsitiesiau.

- Ieškotojau, tu atėjai pas mane patarimo, tai ir klausyk: auksinė taisyklė negalioja. Ar tau patiktų sutikti mazochistą, kuris daro kitiems tai, ko pats iš jų nori? Arba dievo Krokodilo garbintoją, kuris trokšta garbės būti įmestas jam suėsti? Net tas samarietis, nuo kurio viskas prasidėjo... Kas vertė jį manyti, jog žmogus, kurį rado gulintį šalikelėje, troško, kad jo žaizdas apiplautų ir užgydytų? O gal, įveikdamas šį išbandymą, jis norėjo išsigydyti dvasiškai, o ne fiziškai? Gulėjo sau dulkėse ir jautė malonumą. - Man pačiam tai skambėjo įtikinančiai.

- Net jei Taisyklė būtų pakeista į Elkis su kitais taip, kaip nori, kad būtų su jais elgiamasi, vis tiek negalėtume ja pasinaudoti, nes žinotume tik savo, o ne kitų norus. Taisyklė, sąžiningai ją taikant, iš tikro reiškia štai ką: Elkis su kitais taip, kaip tu pats nori su jais pasielgti. Tada sutikus mazochistą, tau nereikės jo čaižyti botagu vien todėl, kad jis apie tai tiesiog svajote svajoja. Neprivalėsi ir garbintojo sviesti krokodilams.

Aš pažvelgiau į jį.

- Daugžodžiauju?

- Kaip visada. Ričardai, tu prarasi devyniasdešimt procentų savo klausytojų, jei neišmoksi kalbėti trumpai.

- Na, o kas čia bloga - netekti devyniasdešimt procentų savo klausytojų? - atšoviau. - Kas čia bloga - prarasti VISUS savo klausytojus? Aš žinau, ką žinau, ir kalbu, ką kalbu! O jeigu kam nors tai nepatinka, nieko nepadarysi. Štai paskraidini lėktuvu - ir turi tris dolerius grynais!

- Žinai ką? - Šimoda atsistojo nuo savo mėlynų džinsų purtydamas šieną.

- Ką? - irzliai paklausiau.

- Tu ką tik išlaikė egzaminą. Kaip jautiesi būdamas Mokytoju?

- Velniškai susierzinęs.

Jis pažvelgė į mane su vos pastebima šypsena.

- Priprasi, - paguodė jis.

Štai testas,

leidžiantis sužinoti,

ar tavo misija žemėje

baigta.

Jei tu gyvas -

ji dar nebaigta.

Šešiolika

Geležies prekių parduotuvės visada būna ilgos su pranykstančiom tolumoje lentynomis. "Heivardo įrankiuose" puoliau ieškoti 3/8 colio veržlių, varžtų bei poveržlių "Fleeto" stabdžiams. Kol šniukštinėjau prieblandoje, Šimoda kantriai laukė, nes, žinoma, jam nieko čia nereikėjo. Visas ūkis sužlugtų, pagalvojau, jei visi būtų panašūs į jį ir gamintųsi viską iš minties formų ir oro, o sugedusius daiktus taisytų be dalių ir be darbo.

Pagaliau radau pustuzinį man reikalingų varžtų ir patraukiau prie kasos. Savininkas klausėsi negarsios muzikos. "Greensleeves" buvo viena iš tų melodijų, kuri nuo vaikystės maloniai skambėjo mano ausyse, dabar ją grojo liutnia per kažkokį paslėptą grotuvą... Keista ją buvo girdėti miestelyje, kuriame gyveno apie keturis šimtus gyventojų.

Keista buvo ir Heivardui, nes melodija sklido visai ne iš grotuvo. Savininkas sėdėjo atsilošęs savo medinėje kėdėje prie kasos ir klausėsi, kaip mesijas ją skambina pigia šešiastyge gitara, paimta iš lentynos. Melodija liete liejosi, ir aš pakerėtas gėrėjausi ja, mokėdamas septyniasdešimt aštuonis centus. Galbūt pigaus instrumento kokybė buvo nekokia, bet vis tiek iš jo sklido miglotas tolimų praėjusių amžių anglijos atgarsis.

- Donaldai, kaip gražu! Nežinojau, kad moki skambinti gitara!

- Nejaugi? Manai, jei kas nors būtų priėjęs prie Jėzaus Kristaus ir įbrukęs jam gitarą, šis būtų pasakęs: "Tuo daikčiuku nemoku groti"? Ar galėjo jis taip pasakyti?

Šimoda padėjo gitarą atgal į vietą ir išėjo su manimi į saulės šviesą.

- Ar manai, kad atsirastų bent vienas savo auros vertas Mokytojas, kuris nesuprastų prabilusio į jį rusiškai arba persiškai? Arba užsimanęs neišnarstyto dyzelinio traktoriaus ar nesugebėtų valdyti lėktuvo?

- Tu tikrai viską moki?

- Tu, be abejo, taip pat. Aš paprasčiausiai žinau, kad moku viską.

- Ar aš galėčiau taip skambinti gitara?

- Ne, tu skambintum savo stiliumi, kitokiu nei aš.

- Kaip man tai padaryti? - Aš neketinau bėgti atgal ir pirkti gitaros, tiesiog man buvo smalsu.

- Tik atsisakyk visko, kas tau kliudo ir įsitikinimo, kad nemoki skambinti. Imkis jos, tarsi ji būtų tavo gyvenimo dalis, o ji tokia ir yra kitame tavo gyvenimo variante. Žinok, kad tu puikiai gali groti gitara, tik leisk savo nesąmoningajam "Aš" užvaldyti pirštus ir gitara suskambės.

Kažką panašaus buvau skaitęs apie mokymą pasitelkiant hipnozę. Mokiniam buvo įteigiama, kad jie yra meno meistrai, ir jie grojo, tapė ir rašė tarsi tikri talentai.

- Man sunku, Donai, atsisakyti žinojimo, kad nemoku skambinti gitara.

- Tada tu dar ilgai vargsi. Reikės daug metų mokytis, kol leisi sau skambinti puikiai, kol sąmonė patvirtins, kad pakankamai prisikentėjai ir nusipelnei teisės groti gerai.

- Tai kodėl aš išmokau skraidyti? Galvojama, kad tai sudėtinga, bet aš iškart susigaudžiau.

- Ar norėjai skraidyti?

- Norėjau labiau už viską! Niekas kitas man net neegzistavo! Žiūrėdavau žemyn į debesis, į kaminų dūmus, kylančius ryto ramumoje stačiai aukštyn, ir mačiau... A! Aš tave supratau. Tu ketini pasakyti: gitara niekada tavęs taip netraukė, tiesa?

- Gitara niekada tavęs taip netraukė, tiesa?

- Donai, kažkas manyje net suvirpėjo ir aš supratau, kad tu šitaip išmokai skraidyti. Tu tiesiog vieną dieną įlipai į "Travel Air" ir pakilai su juo. Anksčiau lėktuve net nebuvęs.

- Na tu ir nuovokus!

- Tu nelaikei egzaminų, kad gautum licenciją? Ne, palauk... Tu net neturi licencijos, ar ne? Paprastos skraidymo licencijos.

Jis keistai pažiūrėjo į mane su šmėstelėjusia šypsena, tarsi būčiau lažinęsis, kad jis neturi licencijos, o jis žinotų, kad bet kada gali ją ištraukti ir parodyti.

- Tu turi galvoje tą popiergalį, Ričardai?

- Taip, popiergalį.

Jis nepasirausė kišenėj ir neišsitraukė pinigėnės. Jis tik atgniaužė dešinę saują, o ten puikavosi skraidymo licencija, tarsi jis būtų nešiojęsis ją tik ir laukdamas, kol aš paprašysiu. Nenublukusi ir net neperlenkta pusiau, ir aš pamaniau, kad prieš dešimt sekundžių jos išvis nebuvo.

Bet paėmiau ją ir apžiūrėjau. Tai buvo oficialus Transporto departamento antspaudu patvirtintas civilio piloto sertifikatas, išduotas Donaldui Viljamui Šimodai, gyvenančiam Indianos valstijoje, ir suteikiantis jam teisę valdyti vieno ar kelių variklių lėktuvus bei sklandytuvus.

- O ar neturi kategorijos valdyti hidroplaną ar sraigtasparnį?

- Turėsiu, jei prireiks, - tarė jis su tokia paslaptina mina, kad aš pratrūkau juoktis pirmiau nei jis.

Vyras, šlavęs šaligatvį, pakėlė akis į mus ir taip pat nusišypsojo.

- O kaip aš? - pasidomėjau. - Man reikia kategorijos pilotuoti transportinius lėktuvus.

- Tau teks pačiam klastoti savo licencijas, - nusišaipė jis.

Septyniolika

Džefo Saikso radijo pokalbių šou išvydau Donaldą Šimodą tokį, kokio dar nebuvo matęs. Šou prasidėjo devintą valandą vakaro ir buvo transliuojamas iki vidurnakčio. Mes sėdėjome mažyčiame kambarėlyje, primenančiame laikrodžių taisyklą, ant jo sienų rikiavosi ciferblatai, mygtukai ir lentynos su reklaminių intarpų įrašų kasetėmis.

Saiksas pradėjo laidą paklausdamas, ar nepažeidžiame įstatymų skraidindami žmones senoviniais lėktuvais.

Reikėjo tik patvirtinti: skraidome legaliai, lėktuvai inspekcijos tikrinami taip pat kruopščiai, kaip ir reaktyviniai laineriai. Jie yra saugesni ir tvirtesni nei dauguma šiuolaikinių lakštinio metalo lėktuvų, tereikia turėti licenziją ir fermerio leidimą. Bet Šimoda to nepasakė.

- Niekas, Džefai, negali mums sukliudyti daryti to, ką mes norime daryti, - prabilo jis.

Ką gi, tai labai šaunu, bet, kalbėdamas radijo auditorijai, kuriai įdomu žinoti, kad gali nutikti, kai aplink lakioja tokie lėktuvai, jis galėjo atsakyti ir taktiškiau.

Vos tik nuskambėjo Donaldso atsakymas, ant Saikso stalo užsidegė tiesioginio telefono skambučio lemputė.

- Mums skambina pirmąją liniją, - pranešė Saiksas. - Kalbėkite, madam.

- Ar aš eteryje?

- Taip, madam, jūs eteryje, o mūsų svečias yra misteris Donaldas Šimoda, lakūnas. Kalbėkite, klausome jūsų.

- Tai štai, norėčiau pasakyti tam vaikinui, kad ne visi daro tai, kad jiems patinka daryti, kai kuriems tenka ir paplušėti, kad užsidirbtų pragyvenimui, ir jausti didesnę atsakomybę nei šlaistytis rengiant oro karnavalus.

- Žmonės, kurie dirba, kad pragyventų, daro tai, ką labiausiai nori daryti, - atsakė Šimoda.

- Lygiai kaip ir žmonės, kurie užsidirba duoną žaismingiau...

- Šventajame Rašte pasakyta: "Savo veido prakaitu tu valgysi duoną", "Varguose tu maitinsies".

- Galima gyventi ir taip, jeigu nori.

- Daryk kas tau patinka! Man jau igriso žmonės kaip jūs nuolat kartojantys: daryk, kas tau patinka; daryk, kas tau patinka! Tai jūs kalti, kad žmonės sulaukėja ir griaua pasaulį. Jie naikina pasaulį tiesiog mūsų akyse. Pažiūrėkite, kaip niokojama žalioji gamta, upės ir vandenynai!

Ji suteikė Donui bent penkiasdešimt puikiausių progų atsakyti, bet jis nepasinaudojo nė viena iš jų.

- Na ir kas, kad pasaulis naikinamas, - tarė jis. - Yra milijardai kitų pasaulių, kuriuos galime kurti arba pasirinkti. Kol žmonėms reikės planetų, jie turės planetų, kuriose galės gyventi.

Vargu ar tai buvo pasakyta skambinančiai nuraminti, ir aš apstulbęs pažvelgiau į Šimodą. Jis kalbėjo turėdamas omenyje daugelio gyvenimų perspektyvą. Tai buvo tiesa, kurią galėjo suvokti tik Mokytojas. Skambinančioji, žinoma, manė, kad diskutuojama tik apie šio pasaulio tikrovę, kur gimimas - pradžia, o mirtis - pabaiga. Jis tai žinojo... kodėl ignoravo?

- Viskas puiku, taip? - piktinosi pašnekovė. - Šiame pasaulyje nėra blogio, mūsų nepersekioja nuodėmės? Tai jums, atrodo, nerūpi?

- Nėra ko rūpintis, madam. Mes matome tik vieną mažą dalelę visumos, kurią vadiname gyvenimu, bet ir ta - iliuzinė. Viskas subalansuota, niekas nekenčia ir niekas nemiršta, jeigu nesutinka. Niekas nedaro to, ko nenori. Nėra nei gėrio, nei blogio, vien tik tai, kas daro mus laimingus ir kas mus daro nelaimingus.

Niekas, kas buvo pasakyta, negalėjo nuraminti damos prie telefono. Bet ji staiga pakeitė toną ir pritilusi paklausė:

- Iš kur jūs žinote visa tai? Iš kur žinote, jog tai ką sakote, yra tiesa?

- Aš nežinau, ar tai tiesa, - tarė jis. - Tikiu tuo, nes tai suteikia džiaugsmo.

Aš prisimerkiau. Jis galėjo paaiškinti, kad patikrino savo tiesas... gydymas, darydamas stebuklus, visu savo gyvenimu. Jais jis įrodęs, jog jo mąstymas yra teisingas ir pritaikomas. Bet jis nutylėjo. Kodėl?

Turėjo priežastį. Pro primerktų akių plyšelį pritemusiam kambaryje vos įžiūrėjau išskydusią, neryškių kontūrų Šimodos figūrą, pasilenkusią prie mikrofono. Jis rėžė tiesiai, nepasiūlydamas jokio pasirinkimo, net nesistengdamas padėti vargšams klausytojams jį suprasti.

- Kiekvienas, buvęs nors kiek reikšmingas žmonijos istorijoje, kiekvienas, kada nors patyręs laimę, kiekvienas, ką nors padovanojęs pasauliui, buvo be galo savanaudis, besirūpinantis tik savo interesais. Be išimčių.

Kitas paskambinęs buvo vyriškis. Laikas tą vakarą bėgo greitai.

- Savanaudis! Misteri, ar žinote, kas yra antikristas?

Sekundę Šimoda šyptelėjo ir atsilošė kėdėje. Atrodė, tarsi būtų pažinojęs skambinusįjį asmeniškai.

- Galbūt jūs galėtumėte man pasakyti? - atsakė jis klausimu.

- Kristus mokė, kad mes turime gyventi dėl savo artimo. Antikristas sako: būk savanaudis, gyvenk dėl savęs, tegu kiti žmonės garma į pragarą.

- Arba į rojų, arba dar kur nors, kur patys sumanys.

- Misteri, jūs pavojingas, ar tai žinote? O kas, jei žmonės paklaustu jūsų ir imtų daryti tik tai, kas jiems patinka? Kas, jūsų manymu, tada atsitiktų?

- Manau, jog mūsų planeta tikriausiai taptų laimingiausia šioje galaktikoje, - tarė jis.

- Misteri, nesu tikras, jog noriu, kad mano vaikai išgirstų jūsų paistalus.

- O ką gi norėtų išgirsti jūsų vaikai ?
- Jei mes laisvai galime daryti, ką tik norime, tada aš turiu teisę nueiti į jūsų lauką ir savo medžiokliniu šautuvu ištaškyti jūsų kvailą makaulę.
- Žinoma, jūs galite šitaip pasielgti.
Pasigirdo čiažus klektelėjimas linijoje. Kažkur mieste liko mažų mažiausiai vienas įniršęs žmogus. Kiti jau kėlė telefono ragelius: pulte iškart sumirksėjo kvietimo lemputės.
Reikalai nebūtinai taip turėjo susiklostyti, jis galėjo tą patį pasakyti kitaip ir nebūtų nieko suezinęs.
Mane pamažu vėl ėmė smelkti tas pats jausmas, kuris buvo apėmęs Trojoje, kai minia puolė ir apsupo jį. Metas, aiškiai atėjo metas mums pasišalinti.
"Mesijo vadovas" ten, studijoje, man visai nepadėjo.

*Kad gyventum
laisvai ir laimingai,
turi paaukoti
nuobodulį.
Tai padaryti ne visada
lengva.*

Džefas Saiksas dar kartą mus pristatė, paminėjo, kad mūsų lėktuvai stovi nusileidę Džono Tomo pievoje šalia 41-os valstybinės magistralės ir kad naktimis miegame tiesiog po sparnais.

Jaučiau pykčio bangas, sklindančias iš žmonių, nuogaustaujančių dėl savo vaikų moralės, dėl amerikietiško gyvenimo būdo ateities, ir manęs tai visia nedžiugino. Buvo likęs dar pusvalandis iki šou pabaigos, o reikalai klostėsi vis blogyn.

- Žinote, misterai, aš manau, kad jūs apgavikas, - iškošė pro dantis vienas iš skambinusiųjų.

- Žinoma, aš - apgavikas! Mes visi esame apgavikai šiame pasaulyje ir mes visi dedamės tuo, kuo nesame. Mes - ne vaikščiojantys kūnai, mes - ne atomai ir molekulės, mes - nenužudomos, nesunaikinamos Esaties idėjos, nors ir labai nenorime tuo tikėti...

Jis pirmas būtų man priminęs, kad galiu išeiti, jeigu man nepatinka tai, ką jis sako, ir būtų pasijuokęs iš būgštavimų, kad prie lėktuvų su fakelais mūsų gali laukti minia, pasiryžusi mus nulinčiuoti.

Aštuoniolika

*Niekada neliūdėk
atsisveikindamas.
Būtina išsiskirti,
kad galėtume
vėl susitikti.
Ir neabejotina,
kad tikri draugai
vėl susitiks
po kelių akimirku
ar gyvenimų.*

Kitą vidudienį, dar nepradėjus žmonėms rinktis skraidyti, jis stabtelėjo prie mano lėktuvo sparno.

- Prisimeni, ką man sakei, kai supratai, kad niekas manęs neklausys, kad ir kiek stebuklų bedaryčiau?

- Ne.

- O ar prisimeni tą momentą, Ričardai?

- Taip, momentą prisimenu. Staiga tu man pasirodei toks vienišas. O ką aš pasakiau, nepamenu.

- Tu tada aiškini: jeigu aš priklausau nuo to, ar žmonėms rūpi, ką sakau, vadinasi, mano laimė priklauso nuo pirmo sutiktojo, o ne nuo manęs paties. Štai ko išmoksi aš čia atėjau - nesvarbu, ar aš dalinuosi žiniomis, ar ne. Aš pasirinkau šį gyvenimą, kad papasakočiau žmonėms, kaip sutvarkytas pasaulis, o galėjau pasirinkti jiems to neaiškinti. Esačiai nereikia, kad aš kam nors pasakočiau, kas ji yra.

- Tai akivaizdu, Donai. Galėjau tau ta pasakyti senų seniausiai.

- Še tau kad nori! Aš randu idėją, kuri buvo viso mano gyvenimo tikslas ir triūsas, o jis išdrožia: "Tai akivaizdu, Donai".

Jis juokėsi, bet sykiu buvo ir liūdnas, ir aš tada nežinojau kodėl.

Devyniolika

*Tavo nemokšiškumas
matuojamas pagal
tavo tikėjimo neteisingumu
ir žmonių tragedijomis
mastą.
Tai, ką vikšras vadina
pasaulio pabaiga,
Mokytojas vadina
drugeliu.*

Šie išvakarėse perskaityti "Mesijo vadovo" žodžiai buvo vienintelis perspėjimas. Kurį laiką skristi laukė nedidelė minia. Dono lėktuvas pririedėjo prie jos ir sustojo propelerio sukulto vėjo sūkuryje. Tai buvo įprasta miela scena, kurią aš stebėjau nuo viršutinio "Fleeto" sparno, pildamas į baką benzina. Staiga nuaidėjo garsas tarsi sprogus padangai: minia atšoko ir puolė bėgti. "Travel Air" padanga buvo sveika, variklis kalę tuščiai kaip ir prieš akimirką, bet po piloto kabina esančiame audekle žiojėjo pėdos pločio skylė, o Šimoda buvo nublokštas prie kito jos šono, galva nusvirusi, kūnas nejudėjo tarsi staigios mirties ištiktas.

Man prireikė kelių tūkstantųjų sekundės, kad suprasčiau, jog Donaldas Šimoda nušautas, dar kelių - kad mesčiau benzino kanistrą, nušokčiau nuo viršutinio sparno ir pasileisčiau prie jo. Tai buvo lyg koks filmo scenarijus, mėgėjų vaidinamas spektaklis: vyras su šautuvu bėgo šalin su visais kitais ir taip arti manęs, kad būčiau galėjęs jį nukirsti kardu. Dabar prisimenu, kad aš į jį nekreipiau jokio dėmesio.

Nebuvau įsiutęs, priblokštas ar išgąsdintas. Man labiausiai rūpėjo kuo greičiau pasiekti "Travel Air" kabiną ir pakalbėti su savo draugu.

Atrodė, tarsi į jį būtų pataikiusi bomba; visa kairioji jo kūno pusė buvo suplėšyta. Odinė striukė ir drabužiai, raumenys ir kraujas - tiži tamsiai raudona masė.

Jo galva buvo nusvirusi prie uždegimo mygtuko dešiniajame prietaisų lentos kampe, ir man dingtelėjo, kad jei jis būtų užsisegęs saugos diržą, jo nebūtų taip staigiai bloškę pirmyn.

- Donai! Ar tau viskas gerai? - paklausiau kvailai.

Jis pravėrė akis ir nusišypsojo. Jo veidas buvo aptaškytas krauju.

- Ričardai, kaip visa tai atrodo?

Man didžiai palengvėjo išgirdus jį kalbant. Jeigu jis gali kalbėti, jeigu gali galvoti, viskas bus gerai.

- Na, drauguži, jei nepažinočiau tavęs, sakyčiau, kad tu gerokai įklimpęs.

Jis nejudėjo, tik truputį krutino galvą, ir staiga aš vėl išsigandau, daugiau dėl jo nejudrumo negu dėl visos tos kruvinos maišalynės.

- Nemaniau, kad turi priešų.

- Neturiu. Tai buvo... draugas. Geriau, negu kad... koks nors nekenčias manęs žmogus prisidarytų bėdos... savo gyvenime... nužudydamas mane.

Kabinos sėdynė ir šoniniai bortai buvo paplūdę krauju - teks gerokai paplušėti, kol išvalysi "Travel Air" Pats lėktuvas nebuvo per daug nukentėjęs.

- Ar taip turėjo atsitikti, Donai?

- Ne, - tarė silpnu balsu, vos kvėpuodamas. - Bet manau... man patinka drama...

- Na, metas sukrusti! Išsigydyk! Kol paskraidinsim tą atgužančią minią, reikės daug padirbėti!

Bet kol aš juokavau, mano draugas Donaldas Šimoda susmuko ant uždegimo mygtuko ir numirė, nors ir daug žinojo ir taip gerai suprato tikrovę.

Man spengė ausyse, pasaulis susverdėjo, ir aš nušliuožiau sudraskyto fiuzeliažo šonu į šlapią krauju aptaškytą žolę. Atrodė, kad "Mesijo vadovo" svoris mano kišenėje nutempė mane į šoną. Ir kaip trenkiausi į žemę, "Vadovas" išpuolė, ir vėjas lėtai sušnarino jo puslapius. Abejingai jį pakėliau. Ar taip viskas ir baigiasi, galvojau, ar viskas, ką sako Mokytojas yra tik keli įmantrūs žodžiai, negalintys jo apsaugoti nuo pasiutusio šuns antpuolio fermerio lauke?

Turėjau perskaityti tris kartus, kad patikėčiau tuo, kad buvo parašyta puslapyje:

*Viskas
šioje knygoje
gali būti
netiesa.*

-Pabaiga-

Epilogas

Rudeniop kartu su šiltais vėjais išskridau į Pietus. Tinkamų laukų buvo mažai, bet minios vis didėjo. Žmonėms visada patiko skraidyti biplanu, o šiomis dienomis daugiau jų pasilikdavo pasišnekučiuoti besėdint prie laužo.

Kartkartėmis kas nors, kad ir nelabai sergąs, prasitardavo, kad po mūsų pokalbio jam palengvėdavo, ir žmonės kitą dieną imdavo keistai į mane dirščioti, slinko arčiau smalsaudami. Dėl to ne kartą aš išskridavau anksčiau laiko.

Neįvyko jokių stebuklų, nors "Fleetas" dirbo geriau nei bet kada ir naudojo vis mažiau degalų. Liovėsi tekėjęs tepalas, nebežūdavo vabzdžiai ant propelerio ir priekinio stiklo. Be abejo, dėl to, kad atvėso oras, arba tie maži padarėliai tapo pakankamai gudrūs, kad išsisuktų.

Vis dėlto laiko upė man sustojo tą vasaros vidudienį, kai nušovė Šimodą. Tai buvo pabaiga, kuria aš negalėjau nei patikėti, nei suprasti; laikas įstrigo ten, ir aš tūkstantį kartų vėl ją išgyvenau tikėdamasis, jog gali kas nors pasikeisti. To niekad neatsitiko. Ko man derėjo pasimokyti tą dieną?

Vieną vėlyvą spalio vakarą, po to, kai aš pabūgęs minios Misisipės valstijoje, nusileidau mažame plyname lauke, kaip tik tokio dydžio, kad būtų galima nutupdyti "Fleetą".

Dar sykį prieš užmigdamas mintimis grįžau į tą paskutinę akimirką - kodėl jis numirė? Juk nebuvo jokios priežasties. Jeigu tai, ką jis sakė, buvo tiesa...

Dabar jau nebuvo su kuo pakalbėti, kaip kad anksčiau, nei pas ką pasimokyti, prie ko prisėlinti ir pasižodžiuoti, nebuvo į ką paaštrinti savo pašviesėjusio proto. Gal į save patį? Taip, bet aš nesu nė perpus toks sąmojingas kaip Šimoda, kuris mokė mane, savo dvasiniu karate visada išvesdamas iš pusiausvyros.

Šitaip mąstydamas užsnūdau, o miegodamas sapnavau.

Jis klūpėjo pievoje ant žolės nugara į mane, lopydamas šūvio skylę "Travel Air" šone. Prie jo kelių gulėjo geriausios rūšies aviacinio audeklo ritinys ir lako skardinė.

Žinojau, kad sapnuoju, bet taip pat žinojau, jog viskas vyksta iš tikrųjų.

- DONAI!

Jis lėtai atsistojo ir atsigrėžė į mane šypsodamasis, kad aš liūdžiu ir kartu džiaugiuosi.

- Sveikas, drauguži, - pasisveikino jis.

Pro ašaras nieko nemačiau. Nėra mirties, išvis nėra mirties, ir prieš mane - mano draugas.

- Donaldai! Tu gyvas! Ką čia veiki? - pribėgau ir apkabinau jį - jis buvo tikras. Galėjau jausti jo striukės odą, spustelėti rankas.

- Sveikas, - pakartojo jis. - Neprieštaruji? Stengiuosi užtaisyti šią skylę, štai čia.

Taip džiūgavau jį matydamas, kad atrodė jog, nieko nėra neįmanoma.

- Laku ir audeklu? - nustebau. - Laku ir audeklu tu stengiesi užtaisyti... Tai juk ne šitaip daroma, tu pamatai tą vietą tobulai sutvarkytą - ir viskas... - berdamas tuos žodžius, uždengiau ranka išplėštą kruviną skylę, ir kai ranką atitraukiau - skylės jau nebuvo. Lėktuvas spindėjo saulėje lyg veidrodis, o audeklas driekėsi be siūlės nuo lėktuvo nosies iki uodegos.

- Štai kaip tu tai atlieki! - tarė jis, ir jo tamsiose akyse švietė pasididžiavimas nenuovokiu mokiniu, kuriam pagaliau ėmė sektis dvasios mechaniko amatas.

Man tai nepasirodė keista; sapne tik taip ir galėjau atlikti tą darbą.

Prie sparno liepsnojo rytinis laužas, o virš jo balansavo keptuvė.

- Tu kažką kepi, Donai? Žinai, niekad nemačiau, kad kada nors ruoštum valgį. Ką kepi?

- Paplotėlius, - atsakė jis sausai. - Paskutinis dalykas, kurį noriu padaryti tavo gyvenime, - tai parodyti, kaip juos kepti.

Jis atplovė du paplotėlio gabaliukus kišeniniu peiliu ir ištiesė vieną man. Dar dabar, kai rašau, užuodžiu jo kvapą... pjuvenų ir senų popieriaus klijų pašildytų taukuose, kvapą.

- Ką manai? - šelmiškai paklausė.

- Donai...

- "Fantomo kerštas", - išsišiepė jis. - Iškepiu tai iš gipso. - Jis padėjo savo dalį atgal į keptuvę. - Kad priminčiau tau: jei nori ką nors pastūmėti mokytis, daryk tai savo išmanymu, o ne paplotėliais, gerai?

- NE! Kas myli mane, tas mėgsta ir mano paplotėlius! Tai juk kasdieninė duona, Donai!

- Labai gerai. Bet užtikrinu tave - pirma tavo vakarienė su mokiniais, jei pavaišinsi juos tokiu šlamštu, bus tau ir paskutinė.

Mes pasijuokėm ir nutilom, ir aš žvelgiau į jį tylomis.

- Donai, tau nieko neatsitiko?

- Tu manei, kad aš miręs? Na jau, Ričardai.

- Ir tai ne sapnas? Aš nepamiršiu, kad tave mačiau?-

- Ne. Tai sapnas. Tai kitokia erdvė ir laikas, o bet kuri kitokia erdvė ir laikas yra tik sapnas normaliam, blaiviai mąstančiam žemės gyventojui, kuriuo tu dar šiek tiek pabūsi. Bet šį susitikimą tu prisiminsi, ir tai pakeis tavo mąstymą ir tavo gyvenimą.

- Aš tave vėl išvysiu? Ar tu sugrįši?

- Nemanau. Noriu patekti už laiko ir erdvės ribų... iš tiesų jau ten ir esu. Bet ryšys tarp mūsų - tarp tavęs ir manęs, ir kitų iš mūsų šeimos - išlieka. Jei tave apniks kokia nors problema, nesistenk išmesti jos iš galvos - eik miegoti, ir mes susitiksime čia, prie lėktuvo, ir apsvarstysime ją.

- Donai...

- Ką?

- Kam tas šautuvas? Kodėl taip atsitiko? Nematau jokios galios ir šlovės, kai leidi sau peršauti širdį.

Jis atsisėdo prie sparno ant žolės.

- Aš nebuvo sensacingas Mesijas, Ričardai, todėl man nieko niekam nereikėjo įrodyti. O kadangi mums reikia įgusti, kad išoriniai pavidalai netrikdytų... ir neliūdintų mūsų, - pridūrė jis pabrėždamas, - treniruodamiesi galim nesibodėti ir kraujo. O man, be to, tai buvo pramoga. Mirti - tai tarsi karštą dieną nerti į gilų ežerą. Patiri šoką nuo aštraus temperatūros pokyčio, bet po akimirkos skausmas dingsta, tu įgyji savo tikrąjį pavidalą ir nardai tikrojoje realybėje. Bet aš tai patyriau jau tiek kartų, kad net ir šoko beveik nejaučiau.

Po valandėlės jis atsistojo.

- Tik nedaugeliui žmonių įdomu, ką tu gali jiems pasakyti, bet tai normalu. Nepamiršk, kad Mokytojo didybė nematuojama jo auditorijos dydžiu.

- Pasistengsiu, Donai, pažadu. Bet visada pabėgsiu, kai tik tai nebeteiks man malonumo.

Niekas nepalietė "Travel Air", bet jo propeleris ėmė sukstis, motoras pūkštelėjo šaltus mėlynus dūmus, ir sodrus jo garsas pripildė pievą.

- Pažadas priimtas, bet... - jis žvelgė į mane šypsodamasis, tarsi ko nesuprasdamas.

- Priimtas, bet kas? Kalbėk. Žodžiais. Sakyk man. Kas ne taip?

- Tau gi nepatinka minios, - tarė jis.

- Nemėgstu, kai mane tampo. Aš linkęs kalbėtis ir dalintis idėjomis, bet garbinimas, kurį tu patyrei, ir priklausomybė... Tikiuosi, kad manęs neprašai... Manyk, kad aš jau pabėgau...

- Galbūt esu visiškai kvailys, Ričardai, ir nematau kažko akivaizdaus, ką puikiai pastebi tu. Ir jeigu taip, tai ar nemalonėtum pasakyti, kas čia būtų bloga, jei surašytum visa tai popieriuje? Ar yra taisyklė, draudžianti mesijui užrašyti savo tiesas bei aprašyti dalykus, kurie jam buvo malonūs ir reikalingi? O paskui, jei žmonėms nepatiks, užuot jį nušovę, jie galės sudeginti jo rašinius ir išbarstyti pelenus. O jei patiks, jie perskaitys mesijo žodžius dar sykį arba užsirašys juos ant šaldytuvo durelių, arba pasinaudos tomis jo idėjomis, kurios jiems pasirodys prasmingos. Kas čia bloga rašyti? Bet galbūt aš tiesiog niekus kalbu.

- Knyga?

- Kodėl ne?

- Ar žinai, kiek darbo... ? Pasižadėjau daugiau niekad gyvenime nerašyti nė žodžio!

- O! Atleisk, - tarė jis. - Štai kaip. Aš to nežinojau. - Jis užlipo ant apatinio lėktuvo sparno, o nuo jo - į kabiną. - Gerai. Iki, pasimatysime. Laikykis. Nesileisk pastveriamas minios. Ar tu tikrai nenori parašyti knygos?

- Niekada, - papurčiau galvą. - Niekada nė žodžio.

Jis gūžtelėjo pečiais, užsimovė lakūno pirštines ir pastūmė svirtį. Pratrūkęs motoro gaudesys apgaubė mane, ir kai pabudau po "Fleeto" sparnu, jo aidas vis dar skambėjo mano ausyse.

Buvau vienas, o laukas aplink mane plytėjo toks tylus, tarsi auštant pasaulį būtų užklojęs žalio rudens kilimas.

Ir tada, dar ne visai pabudęs, vien savo malonumui susiradau dienoraštį ir, kaip vienas iš daugybės milijonų šio pasaulio mesijų, ėmiau rašyti apie savąjį draugą:

1. Atėjo į pasaulį Mokytojas, gimęs šventoje Indianos žemėje...